

**UNIVERZITA KONŠTANTÍNA FILOZOFA V NITRE
FAKULTA SOCIÁLNYCH VIED A ZDRAVOTNÍCTVA**

DIPLOMOVÁ PRÁCA

2012

Bc. Anna Gregušová

**UNIVERZITA KONŠTANTÍNA FILOZOFA V NITRE
FAKULTA SOCIÁLNYCH VIED A ZDRAVOTNÍCTVA**

**SKUTKY DUCHOVNÉHO MILOSRDENSTVA AKO SPÔSOB
REALIZÁCIE KREŠŤANSKEJ LÁSKY**

Diplomová práca

Študijný program: SSaP – sociálne služby a poradenstvo

Školiace pracovisko: Ústav romologických štúdií

Školiteľ: ThDr. Miroslav Lyko, PhD

Nitra 2012

Bc. Anna Gregušová

Ďakujem môjmu školiteľovi práce

ThDr. Miroslavovi Lykovi, PhD.

za cenné rady, odborné usmernenie, podporu a pomoc, ktorú mi poskytol pri vypracovaní diplomovej práce.

ABSTRAKT

GREGUŠOVÁ, Anna: *Skutky duchovného milosrdenstva ako spôsob realizácie kresťanskej lásky*. [Diplomová práca] – Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Fakulta sociálnych vied a zdravotníctva; Ústav romologických štúdií. - Školiteľ: ThDr. Miroslav Lyko, PhD. Stupeň odbornej kvalifikácie: Magister (Mgr.). - Nitra: FSVaZ, 2012. 70 s.

Autorka sa v práci zameriava na Skutky duchovného milosrdenstva ako spôsob realizácie kresťanskej lásky. Diplomová práca sa skladá z teoretickej a empirickej časti. Teoretická časť sa člení sa na tri kapitoly. V prvej kapitole sa venuje milosrdenstvu ako spôsobu realizovania kresťanskej lásky. Kapitola je rozdelená na tri podkapitoly, v ktorých rozoberá lásku. Venuje sa láske, ktorá je základom spoločnosti, rozoberá konkrétne lásku človeka k Bohu, a lásku Boha k človeku. V druhej kapitole sa sústreďuje na milosrdenstvo v kontexte s tradičným kresťanským učením i so sociálnou náukou cirkvi. Táto kapitola je rozdelená na tri podkapitoly. V jednotlivých podkapitolách rozoberá milosrdenstvo v súvislosti so spravodlivosťou a s hriešnikmi. V tretej kapitole rozoberá skutky duchovného milosrdenstva. V týchto podkapitolách sa zaoberá jednotlivými skutkami, ktorých je sedem: radiť pochybujúcim, poučovať nevedomých, napomínať hriešnikov, potešovať zarmútených, odpúšťať ubližujúcim, trpezlivo znášať nepríjemných ľudí, modliť sa za živých a mŕtvych. V empirickej časti sme robili prieskum, prostredníctvom dotazníka. V prieskume sme sa venovali problematike bezdomovectva, ako ju vnímajú náhodní respondenti. Poslednou kapitolou je diskusia, v ktorej rozoberáme výsledky z prieskumu.

Kľúčové slová:

Skutky milosrdenstva. Láska. Boh. Spravodlivosť. Hriech. Bezdomovci.

ABSTRACT

GREGUŠOVÁ, Anna: *Acts of Mercy as a means of spiritual realization of Christian love*. [Thesis] - Constantine the Philosopher University in Nitra, Faculty of Social Sciences and Health, Institute of Roma Studies. - Supervisor: ThDr. Miroslav Lyko, PhD. Qualification level: Graduate (MA). - Nitra: FSVaZ, the 2012th. 70 s.

The author of the work focuses on the spiritual works of mercy as a way of realization of Christian love. The thesis consists of theoretical and empirical part. The theoretical part is divided into three chapters. The first chapter deals with mercy and realizing how Christian love. The chapter is divided into three chapters, which discusses love. He is love, which is the foundation of society, discusses the particular person to love God and love of God to man. The second chapter focuses on mercy in the context of traditional Christian doctrine and the Church's social doctrine. This chapter is divided into three subsections. The individual sub-sections discussed in the context of mercy with justice as sinners. The third chapter discusses the spiritual mercy. In the following sub-sections dealing with individual works, namely: unsure advise, instruct the ignorant, admonishing sinners, to comfort the sorrowful, forgive suffering, endure unpleasant people to pray for the living and the dead. In the empirical part we did a survey through a questionnaire. In the survey, we discuss the problem of homelessness, as perceived by respondents accidental. The last chapter is a discussion where we discuss the results of the survey.

Keywords:

Acts of Mercy. Love. God. Justice. Sin. Homeless.

ABSTRACT

GREGUŠOVÁ, Anna: *Acts of Mercy as a means of spiritual realization of Christian love*. [Thesis] - Constantine the Philosopher University in Nitra, Faculty of Social Sciences and Health, Institute of Roma Studies. - Supervisor: ThDr. Miroslav Lyko, PhD. Qualification level: Graduate (MA). - Nitra: FSVaZ, the 2012th. 70 s.

The author of the work focuses on the spiritual works of mercy as a way of realization of Christian love. The thesis consists of theoretical and empirical part. The theoretical part is divided into three chapters. The first chapter deals with mercy and realizing how Christian love. The chapter is divided into three chapters, which discusses love. He is love, which is the foundation of society, discusses the particular person to love God and love of God to man. The second chapter focuses on mercy in the context of traditional Christian doctrine and the Church's social doctrine. This chapter is divided into three subsections. The individual sub-sections discussed in the context of mercy with justice as sinners. The third chapter discusses the spiritual mercy. In the following sub-sections dealing with individual works, namely: unsure advise, instruct the ignorant, admonishing sinners, to comfort the sorrowful, forgive suffering, endure unpleasant people to pray for the living and the dead. In the empirical part we did a survey through a questionnaire. In the survey, we discuss the problem of homelessness, as perceived by respondents accidental. The last chapter is a discussion where we discuss the results of the survey.

Keywords:

Acts of Mercy. Love. God. Justice. Sin. Homeless.

OBSAH

ÚVOD	10
1 MILOSRDENSTVO AKO SPÔSOB REALIZOVANIA KRESŤANSKEJ LÁSKY	11
1.1 Človek ako adresát lásky	13
1.2 Láska Boha k človeku	15
1.3 Príkaz lásky človeka k Bohu	18
2 SKUTKY DUCHOVNÉHO MILOSRDENSTVA V KONTEXTE S TRADIČNÝM KRESŤANSKÝM UČENÍM I SOCIÁLNOU NÁUKOU CIRKVI	21
2.1 Milosrdenstvo a spravodlivosť	22
2.2 Kresťanské milosrdenstvo pre hriešnikov	24
2.3 Potreba milosrdenstva v ľudskej spoločnosti	27
3 SKUTKY DUCHOVNÉHO MILOSRDENSTVA V PROSPECH BLÍŽNEHO	29
3.1 Radiť pochybujúcim	31
3.2 Poučovať nevedomých	32
3.3 Napomínať hriešnikov	33
3.4 Potešovať zarmútených	34
3.5 Odpúšťať ubližujúcim	35
3.6 Trpezlivo znášať nepríjemných ľudí	36
3.7 Modliť sa za živých a mŕtvych	37
4 SPRACOVANIE A PREZENTÁCIA VÝSLEDKOV PRIESKUMU	39

4.1 Ciele prieskumu	39
4.2 Metódy prieskumu	39
4.3 Výskumná vzorka	40
4.4 Organizácia výskumu	40
5 VÝSLEDKY	41
5.1 Pohľad respondentov na sociálne vylúčenú skupinu bezdomovcov	41
6 DISKUSIA	57
ZÁVER	66
ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ZDROJOV	67
PRÍLOHY	70

ZOZNAM SKRATIEK

- Dan - Kniha proroka Daniela
- Gal - List Galat'anom
- Gn - Kniha Genezis
- Jak - Jakubov list
- Jn - Evanjelium podľa Jána
- Kol - List Kolosanom
- 1 Kor - Prvý list Korint'anom
- KKC - Katechizmus katolíckej Cirkvi
- Lk - Evanjelium podľa Lukáša
- Lv - Kniha Levitikus
- Mk - Evanjelium podľa Marka
- Mt - Evanjelium podľa Matúša
- Prís - Kniha prísloví
- Rim - List Rimanom
- Sir - Kniha Sirachovcova
- 1 Tim - Prvý list Timotejovi
- Ž - Kniha žalmov

ÚVOD

K Skutkom duchovného milosrdenstva v kontexte s tradičným kresťanským učením, nás viedlo uvedomenie si potreby Božieho milosrdenstva v živote človeka, ktorý dovoľuje ľudskej osobe nadviazať dôverný vzťah s Bohom, ktorý sa nám dáva poznať v Ježišovi Kristovi ako Otec bohatý na milosrdenstvo. Autorka sa rozhodla pre spracovanie tejto témy, ktorá bola pre nás veľmi zaujímavá. Človek si prirodzene vytvára vzťah k svetu, v ktorom žije. Boh zjavuje pravdu o sebe v celých dejinách spásy. Boh preukazoval milosrdenstvo vyvolenému národu v Starom zákone. Najplnším zjavením Božieho milosrdenstva je osoba Božieho Syna Ježiša Krista. Boh obracia našu pozornosť na najväčší prejav svojej lásky. Dáva nám ako dar poslanstvo Božieho milosrdenstva. Človek bol stvorený na Boží obraz a potreboval rozvíjať predovšetkým svoju duchovnú zložku. Boh je nekonečne dokonalý a blažený sám v sebe. Stvoril človeka, aby mu dal účasť na svojom blaženom živote. Svojimi skutkami a milosrdenstvom je blízky každému človeku. Volá ho a pomáha mu, aby ho hľadal, poznal a miloval zo všetkých síl. Mnohí sa od neho odvracajú, ale aj napriek tomu, hľadá tú správnu cestu ako ich priviesť k sebe. Snaží sa im pomáhať, neodvracia sa od nich. Všetkých ľudí, rozdelených hriechom, povoláva do jednoty svojej rodiny, do Cirkvi. Človek si potrebuje uvedomiť, že je hriešny, že potrebuje, aby do jeho života vstúpil Boh so svojím odpustením, potrebuje Božie milosrdenstvo, ktoré nás neustále prijíma, keď sa s kajúcim srdcom k nemu vraciame. Cirkev je svätá a katolícka - všeobecná, je jedna a apoštolská. Cirkev by mala byť pre každého z nás telom, nevestou, ženou a matkou. Ježiš Kristus ustanovil Cirkev za matku a učiteľku všetkých národov. V prvej kapitole sme sa venovali milosrdenstvu ako spôsobu realizovania kresťanej lásky. V jednotlivých podkapitolách sme rozoberali konkrétne lásku človeka k človeku, lásku človeka k Bohu a lásku Boha k človeku. Druhá kapitola bola zameraná na Skutki duchovného milosrdenstva v kontexte s tradičným kresťanským učením i sociálnou náukou cirkvi. Rozoberali sme milosrdenstvo verzus spravodlivosť, milosrdenstvo pre hriešnikov. V tretej kapitole sme rozoberali sedem skutkov duchovného milosrdenstva. Prieskum bol zameraný na sociálne vylúčenú skupinu bezdomovcov, ako ju vnímajú náhodní respondenti. Poslednou kapitolou je

diskusia v ktorej sme rozoberali výsledky z prieskumu. Veríme, že táto práca nám pomôže lepšie poznať skutky duchovného milosrdenstva, bude pozvaním k dôvere, oddanosti a úcte voči Božiemu milosrdenstvu a k ohlasovaniu a preukazovaniu milosrdenstva iným.

1 MILOSRDENSTVO AKO SPÔSOB REALIZOVANIA KREŠŤANSKEJ LÁSKY

Mnohí si kladú otázku čo to milosrdenstvo je, čo milosrdenstvo znamená. Nikto sa nad týmto slovom nezamýšľá skôr, pokiaľ o tom niekde nepočul alebo nečítal. „Ježiš nás vyzval, aby sme dávali príklad iným a pravidelne robili skutky milosrdenstva. Máme si byť vedomí, že milosrdenstvo je zvláštny dar Božej lásky. Kristus svojich učeníkov učil príkladom, nielen slovami“ (Hirjak, 2003, s. 5). Milosrdenstvo pochádza z latinčiny (*miseriordia*) čo v preklade znamená: ide o srdce (*cor*), ktoré súcíti, vie sa zľutovať (sloveso *misereri*), preto koná dobré skutky (Bianco, 2009). Milosrdenstvom Božím sú kresťania tým, čím sú. Zvěřina (1992) v tejto súvislosti píše, že kedysi sme neboli ľuďmi, ale teraz sme ľuďmi Božími. Božie milosrdenstvo je sila spásy, eschatologické Božie jednanie, skrze Krista a Ducha svätého. Tí čo s milosrdenstvom prišli sú Bohom vyzývaní, aby aj oni boli milosrdní. Milosrdní sú blahoslavení. Milosrdenstvo ľudské spočíne v milosrdenstve Božom. Skutky Božieho milosrdenstva delíme na skutky telesného a skutky duchovného milosrdenstva. „Kresťanská múdrosť nás učí starať sa o celého človeka – o telo i o dušu. Podľa toho sa máme správať aj voči svojim blízkym. Dnešný človek sa veľmi nestará o duchovný pokrok, lebo zväčša lipne na svetských záležitostiach a tak nasmeruje aj svoje záujmy. Ježiš nám zdôrazňuje, že človek má nielen telo, ale aj dušu a treba sa starať o jedno i o druhé. Skutky duchovného milosrdenstva, pôsobia v ľudskej spoločnosti ako liek, ktorý potrebujeme“ (Hirjak, 2003, s. 5). Ježiš ich v podobenstve o poslednom súde vymenoval šesť. Cirkevní otcovia k nim pridali ešte jeden, pretože číslo sedem znamenalo podľa nich číslo dokonalosti. A keďže človek má telo aj dušu tak počet zdvojnásobili a tak máme sedem skutkom duchovného milosrdenstva a sedem skutkov telesného milosrdenstva (Bianco, 2009). Cirkev hlása milosrdenstvo do celého sveta. Vidíme to hlavne vtedy, keď sa utieka k Srdcu Ježiškovmu. „Obraz Cirkvi v prvých kresťanských spoločenstvách ukazuje, aký veľký význam mala na zjednocovanie láska potvrdzovaná skutkami. Bez praktickej lásky by slová a sviatosťné znaky nemali obsah, teda nebola by možná jednota s Ježišom a ani bratská jednota. Tak mohla Cirkev vďaka láske všetkých členov vzrastať a vytvárať jednotu vo viere, nádeji a láske a čoraz hlbšie sa zjednocovať s Kristom a navzájom medzi sebou“ (Dancak, 1999, s. 7). Cirkev, ktorá hlása a vyznáva milosrdenstvo žije skutočný život. V encyklike Jána Pavla II. *Dives in misericordia* sa píše: „Ježiš Kristus učil, aby človek nielen prijímal a skusoval Božie milosrdenstvo, ale aby aj sám bol milosrdný voči iným:

Blahoslavení milosrdní, lebo oni dosiahnu milosrdenstvo. V týchto slovách vidí Cirkev výzvu k činnosti v horlivom vykonávaní milosrdenstva“ (1981, č. 14). Kresťanské milosrdenstvo je v určitom zmysle najdokonalejším prvkom spravodlivosti a lásky medzi ľuďmi. Milosrdná láska v sebe zahŕňa dobrotu, láskavosť, nežnosť, úprimnosť. Práve preto je dôležité túto lásku udržiavať a to najmä v rodinách, medzi priateľmi a musí byť prítomná aj vo výchove. „Milosrdenstvo, čiže praktická láska, patrí k základným znakom kresťanstva. Túto konkrétnu lásku k blíznym praktizuje svätá Cirkev už do svojho počiatku“ (Dancak, 1999, s. 6). Láska je teologálna cnosť, ktorou milujeme Boha nadovšetko pre neho samého a svojho blízkeho z lásky k Bohu ako seba samých (KKC, 2002). Boh miluje každého rovnakým spôsobom bez rozdielu na to či ide o hriešnikov alebo spravodlivých. „Nové prikázanie vám dávam, aby ste sa milovali navzájom. Aby ste sa aj vzájomne milovali, ako som ja miloval vás“ (Jn 13, 34). On nerobí rozdiely a to isté chce aj od nás, aby sme neodsudzovali hriešnikov, ale naopak im pomáhali, aby svoje činy oľutovali. Apoštol Pavol podal neporovnateľný opis lásky: „Láska je trpezlivá, láska je dobrotivá, nezávidí, nevypína sa, nevystatuje sa, nie je nehanebná, nie je sebecká, nerozčuľuje sa, nemyslí na zlé, neteší sa z nepravosti, ale raduje sa z pravdy. Všetko znáša, všetko verí, všetko dúfa, všetko vydrží“ (1 Kor 13, 4-7). Láska je najväčšia z teologálnych cností a zároveň prevyšuje všetky cnosti. Lásku nemôžeme prikázať, musí byť dobrovoľná a úprimná. „Láska je naozaj božskou cnosťou, z nej vychádzajú všetky ostatné cnosti, ktoré sú potrebné k nášmu duchovnému rastu a končenému cieľu, ktorým je sám Boh“ (Stanček, 2005, s. 85). Boh nám preukazuje svoje milosrdenstvo. Jednou z konkrétnych odpovedí človeka na vyznanie lásky – milosrdenstva, je úcta k Božiemu milosrdenstvu (Witko, 2006). V Božom milosrdenstve je najdôležitejšia dôvera, ona je sama úctou. Božie milosrdenstvo je povinný preukazovať každý, či už modlitbou, skutkom alebo slovom. „Iba milosrdná láska zahrňuje v sebe tú srdečnú nežnosť a jemnosť, ktorú tak výstižne znázorňuje podobenstvo o márnokratnom synovi, taktiež i podobenstvá o stratenej ovci a o strednej drachme (Witko, 2006, s. 67). Milosrdná láska je vo svete veľmi dôležitá. Na základe toho treba vedieť odpúšťať a práve odpustenie dokazuje, že existuje skutočná láska.

1.1 Človek ako adresát lásky

Človek je adresátom lásky, pretože má svoju dôstojnosť je korunou stvorenstva. „Ľudia, adresáti

Božej lásky, sa stali subjektmi lásky a sú povolani stať sa nástrojmi milosti, aby šíрили Božiu lásku a tkali siete lásky“ (Benedikt XVI, 2009, č. 5). Cnosti podľa Schmausa (1993) rozdeľujeme na: mravné, patrí sem – rozvážnosť, spravodlivosť, miernosť, odvaha a teologálne – viera, nádej a láska. Láska je jediná hodnota, ktorú Boh hľadá v nás a keď ju nájde, tak si ju cení, že za jediný chvíľkový úkon lásky je pripravený zotrieť všetky hriechy celého života, všetko odpustiť a dať večnú nebeskú odmenu. Naproti tomu obetovanie všetkého majetku, ba i celého života bez lásky, nemá pred ním nijakej ceny. (Stanček, 2005, s. 80). Boh od nás nechce nič iné iba, aby sme ho milovali a prejavovali mu takú lásku akou nás obdarováva on sám. „Ovocím lásky je radosť, pokoj a milosrdenstvo. Láska vyžaduje dobročinnosť, bratské napomínanie, je dobrotivá a vzbudzuje vzájomnosť, je vždy nezištná a štedrá, je priateľstvom a spoločenstvom. Završením všetkých našich činov je láska“ (Stanček, 2005, s. 60). Každý z nás prejavuje lásku iným spôsobom. Inak sa prejavuje láska k príbuzným, k manželovi/ manželke, k deťom, rodičom, priateľom či nepriateľom. Láska bola a je tá najkrajšia vec ktorú môžeme dať druhému. Láska predstavuje najvyšší cit, ktorého sú ľudia schopní. Pocit že sme milovaní nás spája. Čím viac nás spája, tým viac lásky pociťujeme. Šťastná a naplnená láska v nás rozvíja vyššie Ja. Obavy a sklamanie nás naopak oddeľuje. Tieň ktorý nás môže motivovať k vyšším výkonom alebo psychicky zlomiť. Láska nás dokáže naplniť pocitom šťastia a uspokojenia. „Láska nikdy nezanikne. Proroctvá prestanú, jazyky zamĺknu a poznanie pominie“ (1 Kor 13, 8). No je dnes ešte láska vzácna? Tá pravá áno. Skutočná je vzácnejšia ako zlato, ako všetky poklady tohto sveta dohromady. Nedá sa kúpiť ani predať, nemožno ju vyhrať v žiadnej lotérii. Ona sama je totiž lotériou. Jej koleso sa denno-denne roztáča nad nami všetkými a určuje tých, ktorí sa budú mať radi a budú ju šíriť ďalej. Nik sa jej neubráni. Každý neúspech človeka poučí, a zároveň i vyprovokuje, a bude milovať stále viac a viac. A čím viac bude ľúbiť, tým viac si bude priať, aby i on bol milovaný. Kresťanskí manželvia a rodičia si majú vytvoriť vlastnú cestu k láske, navzájom ju udržiavať a prehľbovať, aby nikdy nezanikla. Mali by sme lásku prijímať a vychovávať svoje potomstvo, ktoré sme láskyplne prijali od Boha. Manželskú lásku by sme mohli prirovnať k živej vode, ktorá vyviera do manželského života. Manželvia si musia navzájom veriť, dopĺňať sa a pomáhať si. Musia dbať na to, aby ich láska pretrvávala a nikdy nezanikla. Partnera musíme prijať v celej jeho realite, nie si ho zidealizovať a veriť, že sa zmení. Slovo láska má pre každého veľký význam. Ide o veľmi silné slovo nad ktorým sa nikto nezamýšľa, berieme ho ako samozrejmosť. Láska musí byť úprimná, nezištná, pravá, znamená milovať niekoho. Nikomu nemôžeme lásku nanútiť. Ak chceme, niekomu pomôcť, aby miloval Boha, musí ho najskôr spoznať. Čím viac ho budeme spoznávať, tým viac v ňom bude nachádzať radosť, potešenie. Láska je Boží dar. Rozlišujeme tieto druhy lásky:

1. **Psychická láska** – zahŕňa v sebe činnosť rozumu ale aj vôle. Človek rozumom poznáva predmet svojej túžby a vôľou sa k nemu nesie. Rozlišujeme:

- a) *žiadostivú lásku* – v ktorej človek hľadá svoje zmyslové dobro. Žiadostivosť patrí k podstate lásky, ktorá vzniká medzi mužom a ženou. Muž potrebuje ženu a žena naopak potrebuje muža.
- b) *dobroprajnú lásku* – v ktorej sa človek sa usiluje o dobro pre druhého.

2. **Priateľská láska** – ide o lásku človeka k človeku. V teologickej rovine sa latinské výrazy lásky rozlišujú takto:

- a) *EROS* – je prejavom lásky medzi dvomi ľuďmi.
- b) *AMOR* – je viac duchovná láska.
- c) *CARITAS* – je teologická čnosť lásky.

3. **Teologická čnosť lásky** – trvalá vlastnosť nás nakláňa k tomu, aby sme milovali Boha (Tondra, 1994).

Každá z jednotlivých druhov lásky má veľký význam pre človeka. Eros je láska zmyslová, náruživá, hľadá plnosť a sublimáciu vlastného života, či už vo forme zmyslovej alebo sublimovanej. Phília má altruistický ráz, stará sa o dobro milovanej osoby, ide o osobnú duchovnú lásku. Zatiaľ čo eros sa obracia ku kráse milovanej osoby, phília k morálnemu dobru. Agapé jej pôvod je potrebné hľadať v trojjedinom Bohu, kde spája Otca, Syna a Ducha Svätého. Akokoľvek sa agapé vnútorne líši od erosu a od phílie, neexistuje medzi nimi nezmieriteľný protiklad (Güntor, 1990). Pri psychickej láske dôležitú úlohu zohráva rozum. Každý by sa mal riadiť práve nim, nepočúvať nikoho, riadiť sa svojim rozumom. Je dôležité mať okolo seba skutočných priateľov, na ktorých sa môžeme vždy obrátiť. Priatelia majú spoločné záujmy, názory. Nie nadarmo sa hovorí, že iba v núdzi spoznáš priateľa.

Podmetom (subjektom) lásky je každá rozumom a vôľou obdarená bytosť, teda Boh, anjeli i ľudia. Boh ako absolútny rozum, anjeli ako duchovné a rozumom i vôľou obdarené bytosti a ľudia, ktorí sú rozumom a vôľou podobní Bohu. Premetom (objektom) lásky je Boh a stvorené veci. Predmet delíme na:

- primárny predmet – tým je Boh, ktorý sa nám dáva v Ježišovi Kristovi.
- sekundárny predmet – tým sú stvorené veci, ktoré majú nejaký vzťah

k primárnemu predmetu (Tondra, 1994).

Lásku je dôležité nielen rozdávať ale aj prijímať, nemôžeme ju prikazovať. Láska nie je iba pocit, pretože pocity prichádzajú a odchádzajú. „Láska si však vyžaduje aj objektívnu pravdu. Len vďaka nej, len na jej základe sa môže uskutočniť integrácia lásky. Kým o nej uvažujeme len vo svetle subjektívnej pravdivosti, nemáme ešte jej plný obraz a ani nemôžeme hovoriť nič o jej objektívnej hodnote. Tá posledná je však popri ostatnom najdôležitejšia. Práve k nej sa máme dostávať v ďalšom uvažovaní cestou etickej analýzy lásky“ (Wojtyła, 2003, s. 92). Všetko čo kresťan robí, by mal robiť s láskou. Láska caritas bude vždy potrebná aj v najspravodlivejšej spoločnosti. Neexistuje nijaké spravodlivé štátne usporiadanie, ktoré by urobilo službu lásky zbytočnou. Kto sa chce zbaviť lásky, zbavuje sa sám seba ako človeka. Vždy tu budú utrpenia, ktoré si vyžadujú útechu a pomoc. Vždy tu budú aj situácie materiálnej núdze, v ktorých je nevyhnutná pomoc formou konkrétnej lásky (Pápežská rada pre spravodlivosť a pokoj, 2008).

1.2 Láska Boha k človeku

Boh nás miloval ako prvý, on nám prejavil svoju lásku. Na základe tejto lásky my máme prejavovať lásku každému rovnakým spôsobom. Našou úlohou je prejavovať lásku každému rovnako nezáleží na pohlaví, rase ani vierovyznaní. Všetci sme si pred Bohom rovní. Najväčší prejav Božej lásky je v tom, že nás miluje takých, akí sme, aj s našimi nedostatkami, chybami, potrebami. Boh nás k sebe volá ako prvý a prejavuje nám lásku. „Či už človek zabudne na svojho Stvoriteľa, alebo sa skrýva ďaleko od jeho tváre, či sa už ženie za svojimi idolmi, alebo obviňuje božstvo, že ho opustilo, živý a pravý Boh neúnavne volá každého človeka a k tajomnému stretnutiu v modlitbe. Tento krok lásky verného Boha je v modlitbe vždy prvý, krok človeka je vždy odpoveďou. Postupne ako sa Boh zjavuje a zjavuje človeka jemu samému, modlitba sa javí ako vzájomné volanie“ (KKC, 2002, č. 2567). „Boh je láska a kto ostáva v láske, ostáva v Bohu a Boh ostáva v ňom (1 Jn 4, 16). Boh miloval svoj ľud ako prvý. „Tým, že Boh vydal svojho Syna za naše hriechy, ukázal, že plán s nami je plánom dobrotivej lásky, ktorá predchádza akúkoľvek zásluhu z našej strany: „Láska je v tom, že nie my sme milovali Boha, ale že on miloval nás a poslal svojho Syna ako zmiernu obeť za naše hriechy“ (1 Jn 4, 10). Boh dokazuje svoju lásku tým, že Kristus zomrel za nás, keď sme boli ešte hriešnici“ (Rim 5, 8) (KKC, 2002, č. 604). Nikto si neuvedomuje nekonečnú Božiu lásku, ktorú nám Boh vyjadril, tým že za nás zomrel na kríži. Rozjímanie o prorocke a múdrosti dosahuje cieľ v prvom zjavení o samotnom prameni Božieho plánu s celým ľudstvom, keď dospeje k tomu, aby formovali zásady, že Stvoriteľom všetkých vecí je Boh. V Izraelskom Credo – Verím tvrdiť, že Stvoriteľom neznamená vyjadriť len teoretické presvedčenie, ale zachytiť aj pôvodný horizont

Pánovho nezištného a milosrdného konania v prospech človeka (Pápežská rada pre spravodlivosť a pokoj, 2008). V encyklike Benedikta XVI a uvádza: „Stretnutie sa s viditeľnými prejavmi Božej lásky môže v nás vyvolať pocit radosti, rodiacej sa zo skúsenosti, že sme milovaní. No také stretnutie sa obracia aj na našu vôľu a náš rozum. Uznanie živého Boha je cestou k láske a súhlas našej vôle s jeho vôľou spája náš rozum, vôľu a city do všetko zahrňujúceho aktu lásky“ (2006, č. 17). Láska v každom z nás v priebehu nášho života sa mení, dozrieva. Boh je čistou láskou, pravdou a dobrom. Od Boha nemôže vzísť nič zlé, nepravdivé. Boh nemôže tvoriť nič, čo by ním nebolo chcené a milované. Boli sme stvorení preto, aby sme Boha poznali, milovali ho, slúžili mu. Človek je Božie stvorenie. Boh miluje všetkých bez rozdielu aj hriešnikov. „Ježiš nás počas svojho života, svojej agónie a svojho umučenia všetkých a každého osobitne poznal a miloval a vydal sám seba za každého z nás: Boží Syn „ma miloval a vydal seba samého za mňa“ (Gal 2, 20). Všetkých nás miloval ľudským srdcom. Preto najsvätejšie Ježišovo Srdce, prebodnuté za naše hriechy a pre našu spásu, sa považuje za hlavný znak a symbol tej lásky, ktorou božský Vykupiteľ neprestajne miluje večného Otca a všetkých ľudí“ (KKC, 2002, č. 478). Boh nás miluje ako náš Otec veľkou a vernou láskou, láskou plnou milosrdenstva, láskou, ktorá nás uschopňuje dúfať v milosť obrátenia, keď sme zhrešili. Boh bezhranične miluje vás všetkých bez rozdielu, bez obmedzenia. Miluje tých najstarších spomedzi vás, ktorí cítia bremeno rokov. Miluje slabých a chorých, tých, ktorí znášajú ťažkosti. Miluje nás všetkých bezpodmienečnou a nekonečnou láskou. Jedine Boh je dobrý – to znamená, že v ňom a jedine v ňom je prvotný prameň všetkých hodnôt a v ňom je aj ich konečné naplnenie. On je Alfa a Omega (Stanček, 2005). Boh prijme každého do svojho kráľovstva. Božia láska je nekonečná, miluje každého rovnako, nerobí rozdiely je nekonečne dobrotivý a láskavý. Boh nás zahŕňa svojou láskou, ktorú chce aby sme my rozdávali ďalej. Nechce aby sme produkovali zlo, pretože zlo produkuje ďalšie zlo. On sa snaží nás odvrátiť od zlého a naviesť nás na správnu cestu, na cestu dobra. „Božia láska je bezhraničná a takou musí byť aj naša modlitba. Keď v modlitbe hovoríme Otče „náš“, otvára nás to rozmerom jeho lásky, ktorá sa zjavila v Kristovi: modliť sa so všetkými ľuďmi a za všetkých ľudí, ktorí ho ešte nepoznajú, aby boli zhromaždení v jedno. Táto Božia starostlivosť o všetkých ľudí a o celé stvorenie oduševňovala všetky veľké postavy modlitby. Má rozšíriť aj našu modlitbu do nesmiernych rozmerov lásky, keď sa osmeľujeme povedať Otče „náš“ (KKC, 2002, č. 2793). „Vášnivá Božia láska k svojmu ľudu – k človeku je zároveň odpúšťajúcou láskou. Je taká veľká, že obracia Boha proti nemu samému, jeho lásku proti jeho spravodlivosti. Kresťan už v tomto vidí v skrytosti sa odvíjať tajomstvo kríža: Boh tak miluje človeka, že on sám sa stáva človekom, približuje sa mu až po smrť a takto zmieruje spravodlivosť a lásku“ (Benedikt XVI, 2006, č. 10). Manželstvo môžeme prirovnať k láske Boha k svojmu ľudu. Boh nám dáva o sebe vedieť, usiluje sa o to, aby sme ho poznali a prejavovali mu takú lásku akou nás miluje on. Boh, ktorý stvoril človeka z lásky, povolal ho aj k láske, ktorá je

základným a vrozeným povolaním každej ľudskej bytosti. Lebo človek je stvorený na obraz a podobu Boha, ktorý sám je láska. Keďže ho Boh stvoril ako muža a ženu, ich vzájomná láska sa stáva obrazom absolútnej a večnej lásky, ktorou Boh miluje človeka. Táto láska, ktorú Boh požehnáva, je určená, aby bola plodná a aby sa uskutočňovala v spoločnom diele ochrany stvorenia (KKC, 2002). Boh ponúkol Izraelu desať Božích prikázaní, ktoré prijal. Prostredníctvom týchto desatoro Božích prikázaní sa má každý riadiť. Boh sa nás snaží naviesť na cestu dobra a každé neuposlušnutie znamená, viesť svoj život bez jeho prítomnosti. Boh sa zjavil ľudstvu, aby ich pozval a prijal do svojho spoločenstva. Človeka nemá nikto právo využívať ako sociálny alebo ekonomický nástroj, pretože každý má právo na život, na vzdelanie, na prácu. Ježiš Kristus nám ohlasuje, že Boh je láska a učí nás, že základným zákonom ľudskej dokonalosti a teda aj pretvorenia sveta je nové prikázanie lásky. A tak tým, ktorý veria Božej láske, dáva istotu, že cesta lásky je otvorená všetkým ľuďom a že snaha o nastolenie všeobecného bratstva nie je márna (Pápežská rada pre spravodlivosť a pokoj, 2008). Vďaka Božej láske človek nachádza cestu svojho života a svojho milovania. Láska znamená zachovávanie Božieho slova a poslušnosť tohto slova je vyjadrením našej lásky k Bohu. Práve v desatore Božích prikázaní nám chce Boh ukázať cestu k nemu. Človek, ktorý skúsil na sebe netušenú lásku, ktorú má Boh k nemu, je povolaný odpovedať mu láskou práve tak radikálnou a úplnou. Je síce pravda, že keď Kristus pozýva človeka, aby tak urobil, odvoláva sa na starozákonné prikázanie, ktoré ukladá milovať Boha celým srdcom, celou dušou a všetkými silami. Božia láska zostúpila na svet v Kristovi a iba ako odpoveď na túto skutočnosť sa veriaci človek obracia s láskou na Boha (Günthor, 1990). Usiluje sa o to, aby sme ho milovali tak ako on miluje nás a prejavovali mu našu lásku. Veriť v Boha v kresťanskom náboženstve znamená veriť v lásku.

1.3 Príkaz lásky človeka k Bohu

Povedať, čo vlastne láska k Bohu pre každého jedného z nás znamená, nie je veľmi jednoduché. Iba vďaka Bohu môžeme poznať a prežívať lásku. Láska človeka k Bohu môže človeka motivovať k láske človeka k druhému človeku. „Láska k Bohu spočíva v tom, že zachováваме jeho prikázania. A jeho prikázania nie sú ťažké“ (1 Jn 5, 3). Naša láska môže byť odpoveďou na jeho lásku. Existuje veľa ľudí, ktorí neveria v Boha. „Dnes nemožno priamo prejsť k výkladu traktátu o vzťahoch človeka, ba ani kresťana k Bohu, pretože mnohí ľudia pochybujú o jeho jestvovaní, ba dokonca ho priamo popierajú. Keď niekto popiera Boha, už hneď spočiatku vylúčil problém správneho vzťahu k nemu. Druhý vatikánsky koncil nezatvoril oči pred skutočnosťou pochybovania o Bohu a jeho popieraní. Popierať Boha alebo náboženstvo, alebo byť voči nim ľahostajný, nie je

už ako voľakedy mimoriadnym a ojedinelým faktom“ (Günthor, 1990, s.13). Boh aj napriek ich nevere hľadá spôsoby ako túto neveru v každom z nás môže odstrániť. Boh rešpektuje našu slobodu. „Milostivý a milosrdný je Pán, zhovievavý a veľmi láskavý“ (Ž 145, 8). Keď Boh stvoril človeka dal mu úplnú slobodu vo viere. Ak človek nemiluje Boha nedokáže skutočne milovať ani ľudí vo svojom okolí. Boh je láska, ak my len trochu prejavíme o Boha záujem on nás zahrnie nekonečnou láskou, ktorá je najsilnejšia a ktorú neprekoná žiadna pozemská láska. „Vzniká otázka, či láska k Bohu je možná vo forme „agape“ čiže vo forme lásky, v ktorej sa človek povznesie a seba v snahe dať sa do služby Boha, aby Boha obohatil. Boh nemôže od človeka nič dostať, môže človeku iba dávať. Zdá sa teda, že voči Bohu je možná iba láska „erosu“ v ktorej sa človek celý odovzdá Bohu, aby dosiahol Boha kvôli vlastnému zdokonaleniu“ (Schmaus, 1993, s. 136). Iba ten kto skutočne miluje Boha, žije v jeho prítomnosti, má pre Boha vždy čas. Už od malička nás rodičia vedú k viere v Boha. Začína to krstom, kde sa zbavujeme dedičného hriechu v deviatom roku prijatím Eucharistie, potom prijatím sviatosti birmovania a nakoniec uzatvorením sviatosti manželstva. Boh nás miluje nadovšetko. Prejavuje nám úprimnú lásku a takouto láskou by ho mal človek milovať tiež. „Sväté Písmo zákona hovorí o láske k Bohu ako o odpovedi ľudu zmluvy na nezaslúženú a milosrdnú lásku Boha. Láska má byť úplná čo do intenzity a rozsahu: „A ty budeš milovať Pána, svojho Boha, celým svojim srdcom, celou svojou dušou a celou svojou myslou“ (Uhál, 2008, s. 140). Tak ako Boh miluje každého jedného človeka tak my máme milovať Boha naplno zo všetkých síl. Iba vtedy, keď jednotlivec miluje Boha, môže byť s ním v hlbšom vzťahu a tým mu vyhlasuje svoju lásku. Láska znamená naplno sa odovzdať Bohu. Táto láska je úprimná, nabáda jednotlivca konať iba dobré skutky. Skutkov lásky máme veľa. Uhál (2008) uvádza nasledovné:

- Radosť – láska k Bohu dostáva človeka do úzkeho kontaktu s Bohom, čím mu otvára oči a ten je schopný ešte viac vnímať svätosť, dobrotu a lásku Boha. Čím viac človek miluje Boha, tým má väčšiu radosť z lásky k nemu.
- Zjednotenie – pravá láska smeruje k zjednoteniu medzi milovaným a milujúcim. Táto snaha po zjednotení spôsobuje, že ten kto miluje, snaží sa konať v súlade s požiadavkami vychádzajúcimi zo strany milovaného. Zjednotenie s Bohom v láske, tu na zemi, môže človek najlepšie dosiahnuť skrze Cirkev, ktorá je v Kristovi akoby sviatosťou, čiže znakom a prostriedkom dôverného spojenia s Bohom.
- Vyjadrenie zo seba a roztápanie srdca – láska k Bohu spôsobuje, že človek sa prestáva orientovať len na seba, naopak vychádza zo seba a hľadá to, čo sa páči Bohu. Egoista nedokáže milovať pravou láskou, lebo všetku svoju pozornosť orientuje iba na seba.
- Horlivosť – smer a veľkosť horlivosti zodpovedá smeru a veľkosti lásky. Kto

miluje seba, horlivo bude konať tak, aby dosiahol to, po čom túži. Kto miluje Boha, láska k Bohu ho ženie konať to, čo sa Bohu páči. Čím väčšia láska tým, tým väčšia horlivosť.

- **Pokoj** – láska k Bohu spôsobuje nielen pokoj v duši človeka, ale keďže je neoddeliteľná od lásky k blížnemu, spôsobuje pokoj aj na úrovni medziľudských vzťahov. Láska k Bohu vyvoláva v človeku usporiadanie všetkých túžob, čo následne vedie k vnútornému pokoji.

Všetkých päť skutkov spája človeka s Bohom. Prostredníctvom nich vyjadrujeme lásku k Bohu. Láska k Bohu sa rozumie ako odpoveď človeka na Božiu blahosklonnosť a vernosť. Boh sa znížil k ľuďom a prirodzene očakáva od nich vernosť a poslušnosť, ktoré sa prejavujú najmä kultovým uctievaním Boha (Schmaus, 1993, s. 127). Človek by si mal lásku vážiť, pretože nie je nič dôležitejšie ako Boh, milovaná osoba a skutoční priatelia. „Milovať v podstate znamená darovať sa iným. Lásku ani zďaleka nemožno stotožňovať s inštinktívnou náklonnosťou, láska je vedomé vôľové rozhodnutie kráčať smerom k iným. Aby sme mohli opravdivo milovať, musíme sa odpútať od mnohých vecí, a najmä od seba. Musíme nezištne dávať a milovať až do konca. Toto oslobodzovanie sa od seba je dlhodobou prácou, je namáhavé a vzrušujúce. Je zdrojom vyrovnanosti a tajomstvom šťastia“ (Stanček, 2005, s. 64). Boha musíme milovať nadovšetko. Láska k Bohu sa dá prejavovať rôznymi spôsobmi napríklad modlitbou. Každý z nás sa utieka k Bohu najčastejšie, keď má nejaký problém, niečo ho trápi. Existujú aj hriechy proti láske k Bohu. Tondra uvádza nasledovné:

- **nenávisť Boha** – Človeku sa zdá zlým Boh alebo jeho vlastnosti, alebo je človeku odporným. To je nenávisť spojená s odvrátením sa od Boha. „Nenávisť vyvoláva rozbroje, láska však ututľáva všetky priestupky“ (Prís 10, 12). Človek praje Bohu zlé. To je nepriateľská nenávisť. Nenávisť Boha je najväčší hriech. Ide o hriech diabolský. Diabol úmyselne robí to, čo sa Bohu nepáči, pretože diabol by bol rád, keby Boha nebolo, keby nebol všemohúci, spravodlivý.
- **duševná lenivosť** – je to nechúť a odpor k Božej službe. Jej opakom je radosť z konania dobra (Tondra, 1994).

Tieto hriechy sú proti láske k Bohu, ktoré navádzajú človeka na hriech. Diabol nás pokúša a usiluje sa nás odvrátiť od Boha. Najvyššia forma blahosklonnej lásky spočíva v nadprirodzenej láske k Bohu. Je odpoveďou na hodnoty v najplnšom zmysle, pretože sa obracia k Bohu, ktorý sa zjavil nám ľuďom ako absolútna dobrota a svätosť. Tu sa preukazuje dobro na prvom mieste samému milujúcemu, lebo v spásonosnom zjavení sa Boh stavia pred človeka ako absolútne dobro a svätosť, sláva a krása takže človek mu odpovedá ako sa patrí úplnou klaňajúcou sa oddanosťou (Günthor,

1990).

2 Skutki duchovného milosrdenstva v kontexte s tradičným kresťanským učením i so sociálnou náukou Cirkvi

Poznať skutky milosrdenstva je dôležité pre každého človeka. „Pomoc spoločnosti je jednou zo základných úloh Sociálnej náuky Cirkvi, ktorá vychádza z viacerých rozmerov patriacich k zmyslu existencie samotnej Cirkvi a k jej poslaniu, ako aj k zámerom sociálnej náuky a jej vzťahov“ (Uhál, 2008, s. 204). „Keď kresťanstvo získalo vonkajšiu slobodu, otvárajú sa pre Cirkev väčšie možnosti konania dobra aj na celospoločenskej úrovni. Aj keď sa objavovali mnohé prípady zanedbania kresťanského milosrdenstva, predsa Cirkev v tejto dobe zohrala významnú úlohu pri vyzdvihnutí hodnoty ľudskej osoby každého človeka a pri nabúraní štruktúr spoločnosti“ (Zonták, 2001, s. 12). „Naplnil sa čas a priblížilo sa Božie kráľovstvo. Kľúčte sa a verte evanjeliu“ (Mk 1, 15). „Ježiš prišiel vykúpiť celého človeka. Celým svojim životom potvrdzoval, že sa priblížilo Božie kráľovstvo, že svet a história sú miestom, v ktorom sa Božia vláda už stala skutočnosťou“ (Dancak, 1999, s. 6). Dôležité je, aby každý z nás vedel prejavovať lásku k Božiemu milosrdenstvu. Cirkev hlása Božie milosrdenstvo a z neho aj žije. Neustále hľadá na Krista a obracia sa k nemu. Všetko čo nám umožňuje vidieť Krista vo viere a náuke Cirkvi nás privádza k videniu Otca vo svätosti jeho milosrdenstva. Cirkev sa vtedy vyznáva a uctieva Božie milosrdenstvo, keď sa utieka k Ježišovi

srdca. Obrátením sa k Bohu je výsledkom skutočného nájdenia Otca, ktorý je bohatý na milosrdenstvo. Cieľom ekumenizmu je zjednotenie všetkých kresťanov, ktorí sa hlásia ku Kristovi (Ján Pavol II., 1993). Cirkev sa usiluje ľuďom prejavovať milosrdenstvo prostredníctvom ľudu. Je dôležité, aby sa milosrdenstvo hlásalo z pokolenia na pokolenie. Ježiš sa usiluje o to, aby sme milosrdenstvo nielen prijímali, ale aj boli milosrdní k druhým. Iba tak môže byť milosrdenstvo opravdivé a skutočné. „Blahoslavení milosrdní, lebo oni dosiahnu milosrdenstvo“ (Mt 5, 7). Nevyžaduje od nás veľa slov, ale aby sme vedeli prejavovať vieru a dôveru k Bohu. „Sociálna náuka cirkvi participujúcej na celkovom poslaní, ktoré Kristus zveril apoštolom a ich prostredníctvom Cirkvi, prijíma toto poslanie a aktívne ho rozvíja. Robí to tým viac, že jej poslanie je striktné zamerané na potreby človeka v sociálnom kontexte“ (Uháľ, 2008, s. 204). „Je potrebné, aby Cirkev vydávala svedectvo o Božom milosrdenstve, ktoré bolo zjavené v Kristovi celým jeho mesiášskym poslaním, má vyznávať toto milosrdenstvo na prvom mieste ako spásanosnú pravdu viery a potrebnú pre život podľa tejto viery, má sa snažiť toto milosrdenstvo uvádzať a akoby stelesňovať v živote svojich veriacich a podľa možnosti aj v živote všetkých ľudí dobrej vôle“ (Ján Pavol II., 1993, č. 12). Cirkev sa musí usilovať o vyznávanie Božieho svedectva v celej jeho pravde, iba vtedy môže žiť skutočný život. Svet sa môže stať ľudskejším iba vtedy, keď do medziľudských a spoločenských vzťahov vnesieme milosrdnú lásku. Iba prostredníctvom lásky môžeme uskutočňovať milosrdenstvo. „Dosiahol som milosrdenstvo, aby na mne na prvom ukázal Ježiš Kristus všetku zhovievavosť ako príklad pre tých, čo v neho uveria pre večný život“ (1 Tim 1, 16). Kresťanstvo je náboženstvo, ktoré má každému pomáhať – jednému dobrou radou, druhému milosrdnou láskou a tretiemu úprimnou modlitbou. Takto rozpálený Kristovou láskou ku všetkým môžeme aj iným zohrievať všedné a chladné dni. Našou povinnosťou je plniť príkaz Božieho Spasiteľa „Toto vám prikazujem: Aby ste sa milovali navzájom“ (Jn 15, 17). Keď budeme horieť touto láskou a prejavovať ju svojím životom, potom bude všetko vyriešené: najprv tu na zemi, potom u Krista (Dancak, 1999).

2.1 Milosrdenstvo a spravodlivosť

Ježiš voči svojmu ľudu preukazuje neustále milosrdenstvo a to isté očakáva aj od cirkvi. Milosrdenstvo a spravodlivosť sú navzájom prepojené. Existuje medzi nimi súvis. Spravodlivosť je vyjadrená tým, že treba dať každému to, čo mu patrí a načo má nárok pričom milosrdenstvo dáva človeku keď chce. „Spravodlivosť je jedna zo základných čností, ktorá je vysoko hodnotená v knihách Svätého písma. Boh sa vždy zľutoval nad ľuďmi, ktorí boli spravodliví. V biblickom chápaní je spravodlivý ten, kto sa vždy snaží plniť Božiu vôľu vo všetkom. Biblické dejiny

predstavujú Boha, ktorý spravodlivo trestá bezbožných, no zmilúva sa nad čestnými a bohobojnými. Byť spravodlivý v Písme znamená poslúchať Božie príkazy a ctíť si svojich blížnych, aby si zaslúžili večný život a nestali sa ľuďmi, ktorí sa odvrátili od Boha“ (Stanček, 2005, s. 117). „Spravodlivosť delíme na:

1. Zákonná – človek ňou plní svoje záväzky voči zákonitej vrchnosti.
2. Podielna – spravodlivosť, ktorá určuje povinnosti voči podriadeným.
3. Výmenná spravodlivosť alebo spravodlivosť v presnom slova zmysle. Zaväzuje každého človeka plniť svoje povinnosti voči druhému podľa axiómy. Podobný je vzťah jednej spoločnosti voči druhej. Táto spravodlivosť vyžaduje rovnosť medzi „dať“ a „mať dať“.
4. Trestná spravodlivosť – je to vlastne druh podielnej spravodlivosti, nakoľko predpisuje vrchnosti trestať tých, ktorí narúšajú pravidlá usporiadaného života, podľa miery previnenia,, (Tondra, 1994, s. 242).

Milosrdenstvo sa nepokladá za abstraktné ale za konkrétne. „Jeden človek zostúpil z Jeruzalema do Jericha a ocitol sa medzi lupičmi. Tí ho obrali o všetko, zbili ho a potom odišli (Lk 10,30). Ježiš povedal toto podobenstvo, aby mohol odpovedať na otázku: Miluj svojho blížneho ako seba samého“ (Schönlorn, 2010, s. 45). Milosrdenstvo je konkrétne, netýka sa hocikoho ale toho, kto práve potrebuje pomoc. Byť spravodlivým znamená chcieť pre toho druhého to, čo pre neho chce Boh. Vo svete spravodlivosť znamená to, že sa často musíme rozhodovať medzi nárokmi a právami, ktoré si odporujú. „Základná štruktúra spravodlivosti sa teda vždy uplatňuje pri výkone milosrdenstva. Ale toto vie dať spravodlivosti nový obsah, ktorého celkom jednoduchým a najúplnejším prejavom je odpustenie. Ono totiž ukazuje, že okrem zadosťučinenia a prímeria, ktoré je požiadavkou spravodlivosti, je potrebná aj láska, aby sa človek ukázal opravdivo ľudským. Podmienky spravodlivosti musia byť dokonale splnené, aby tvár lásky zažiarila v celej jasnosti“ (Ján Pavol II., 1993, č. 14). Boh má právo na úctu, poklonu a poslušnosť od človeka a človek má právo na spásu. Keď Boh stvoril človeka z lásky tak si vzal na seba aj zodpovednosť za neho a za naplnenie jeho túžob. Boh si je vedomí svojej zodpovednosti za človeka a tak mu odpúšťa jeho hriechy. Boh za naše hriechy zomiera na kríži a posielal svojho Ducha, aby bol človek spasený. Samotný kríž a utrpenie sú znakom milosrdenstva Boha. Spravodlivosť sa stáva milosrdenstvom a milosrdenstvo zasa spravodlivosťou skrze odpustenia. „Týmto spôsobom je milosrdenstvo v určitom zmysle v protiklade k božskej spravodlivosti a často sa javí voči nej nielen ako mocnejšie, ale aj ako hlbšie. Už Starý zákon učí, že spravodlivosť je síce u človeka opravdivou čnosťou a v Bohu podstatnou dokonalosťou, predsa však láska je "vynikajúcejšia", lebo je prvá a základná. Možno povedať, že láska zmierňuje spravodlivosť a zasa spravodlivosť vlastne slúži láske. Táto prednosť a vznešenosť lásky pred spravodlivosťou je príznačná pre celé zjavenie a prejavuje sa

práve milosrdenstvom. Žalmistom a prorokom to bolo také jasné, že nakoniec samo slovo spravodlivosť znamenalo pre nich spásu, ktorú uskutočnil Pán a jeho milosrdenstvo“ (Ján Pavol II., 1993, č. 4). Božia spravodlivosť je niečo úplne iné ako naša ľudská. Našu spravodlivosť môžeme definovať ako snahu dať každému, čo si zaslúži. Božiu spravodlivosť môžeme chápať ako dať každému, to čo potrebuje. Takáto spravodlivosť vôbec nie je v rozpore s láskou a milosrdenstvom. „Spravodlivosť je morálna čnosť, ktorá spočíva v stálej a pevnej vôli dať Bohu a blížnemu to, čo im patrí. Spravodlivosť voči Bohu sa volá „čnosť nábožnosti“ (virtus religionis). Spravodlivosť voči ľudom robí človeka schopným, aby rešpektoval práva každého a vnášal do ľudských vzťahov súlad, ktorý podporuje primeraný postoj (aequitas) voči ľudom a voči spoločnému dobru. Spravodlivý človek, o ktorom sa často zmieňuje Sväté písmo, sa vyznačuje stálou priamosťou svojho myslenia a správnosťou svojho správania voči blížnemu. „Ani chudobnému nenadŕžaj, ani zámožnému nechytaj stranu! Svojho blížneho súď spravodlivo!“ (Lv 19,15). „Páni, dávajte otrokom, čo je spravodlivé a slušné; ved' viete, že aj vy máte Pána v nebi“ (Kol 4,1)“ (KKC, 2002, č. 1807). Nakoniec sa táto Božia spravodlivosť potvrdzuje v dare Božieho Syna, v jeho smrti pre nás a pre našu spásu. „Milosrdenstvo sa teda odlišuje od spravodlivosti, avšak neprotiví sa jej, ak uznávame v dejinách človeka - ako to Starý zákon skutočne robí - prítomnosť Boha, ktorý ako Stvoriteľ prechováva zvláštnu lásku voči svojim stvoreniam. Ved' láska svojou podstatou vylučuje nenávisť a prianie zla voči tomu, komu sa raz darovala: "nič nemáš v nenávisti z toho, čo si učinil". Tieto slová odhaľujú hlboký základ vzťahu medzi Božou spravodlivosťou a milosrdenstvom vzhľadom na človeka a na svet. Okrem toho zdôrazňujú, že oživujúce korene a konečné príčiny tohto vzťahu treba hľadať a odvodzovať zo samého "začiatku" vecí, z tajomstva stvorenia. Už v Starom zákone predpovedajú plné zjavenie Boha, ktorý "je láska" (Ján Pavol II., 1993, č. 4). Milosrdenstvo nasleduje po spravodlivosti a spravodlivosť dovŕšuje milosrdenstvo a nenahradzuje spravodlivosť. Jej podstatou nie je dať zelenú tomu, čím sa človek, ktorému bolo milosrdenstvo udelené previnil. „Ubi societas, ibi ius: každá spoločnosť si vytvára vlastný systém spravodlivosti. Láska prevyšuje spravodlivosť, pretože milovať znamená dávať, ponúknuť „moje“ niekomu inému. Nikdy však nie je bez spravodlivosti, vedúcej dať druhému to, čo je „jeho“, čo mu patrí z dôvodu jeho bytia a jeho činnosti. Nemôžem „darovať“ inému z môjho, kým mu najskôr nedám to, čo mu patrí na základe spravodlivosti. Kto miluje druhých slúžiacou láskou, je voči nim predovšetkým spravodlivý. Spravodlivosť nielen že nie je cudzia láske, ani nie je paralelnou alebo alternatívnou cestou lásky: spravodlivosť je „neoddeliteľná od lásky“, je s ňou vnútorne zviazaná“ (Benedikt XVI, 2009, č. 6).

2.2 Kresťanské milosrdenstvo pre hriešnikov

Ježiš aj napriek tomu, že nenávidel hriech, miloval hriešnikov. „Hriech je urážka Boha. „Proti tebe samému som sa prehrešil a urobil som, čo je v твоjich očiach zlé“ (Ž 51,6). Hriech sa stavia proti láske Boha k nám a odvracia od neho naše srdce. Podobne ako prvotný hriech, je neposlušnosťou, vzburou proti Bohu, pretože človek chce byť „ako Boh“ (Gn 3, 5), a teda poznať a určiť, čo je dobro a zlo. Hriech je teda „láskou k sebe až po opovrhnutie Bohom“. Pre toto pyšné vyvyšovanie seba je hriech pravým opakom Ježišovej poslušnosti, ktorá uskutočnila spásu“ (KKC, 2002, č. 1850). Môžeme si položiť otázku či existuje milosrdenstvo pre hriešnikov? Áno existuje a je absolútne a nevyčerpatelné. Má dva predpoklady: pravdivosť a ľútosť. Najhoršie je sebaospravedľovanie. Človek by sa mal vedieť otvoriť Božiemu milosrdenstvu. Kresťania tomu často rozumeli takto, židia Ježiša zabili, a preto stratili nárok na dedičstvo. Tým boli ospravedľované postihy na Židov. Ježiš práve tak nejednal. Bol zabitý, ale on tým, ktorí ho zabili, dal svoj život. Miesto pomsty zvolil milosrdenstvo. „Choďte a naučte sa, čo to znamená: "Milosrdenstvo chcem, a nie obeť." Neprišiel som volať spravodlivých, ale hriešnikov" (Mt 9, 13). To je jadrom kresťanskej viery: nemilosrdným ukázal milosrdenstvo, hriešnikom odpustil, vrahov nepotrestal, ale daroval im svoju lásku. „Otče odpusť im, veď oni nevedia, čo robia“ (Lk 23, 34) (Schönborn, 2010). Každé zlo pochádza z vôle človeka. Mali by sme sa zamyslieť nad našimi hriechmi. „Jasný je hriech, ak je formálny, priamo úmyselný, ak sa dokáže, že dotýčaný zlo nielen pripustil, ale priamo chcel, ba ho narafičil. Úmysel, zlá vôľa, sa vždy pripočíta. Aj vtedy, keď to nebolo schválené v sebe ale v príčine. Formálny je hriech, keď niekto to zlo samo v sebe chce, zlo pre zlo, z pohnútky malície, keď zlo chce bližnému alebo priamo Bohu, z nenávisťi, z nepriateľstva“ (Hanus, 2007, s. 302). Nikto nemá právo chcieť zlo pre Boha. Ten kto nenávidí Boha, nenávidí aj sám seba. „Prv ako vôľa dá súhlas k hriechu, odohrajú sa tieto udalosti:

- Zmysly, fantázia alebo rozum predstavujú vôli nejaký objekt, ku ktorému sa nemožno prikloniť bez porušenia zákona. Teda ide o predstavenie mravne zlej veci.
- V zmyslovej alebo rozumovej žiadostivosti nastane túžba alebo príklon k predstavovanému objektu, a súčasne aj záľuba v ňom. Tento pohyb žiadostivosti vzniká v každom človeku, ale nie rovnako silno a nie rovnako často.
- Až potom rozum spozoruje samotný predstavený objekt i jeho mravnú povahu, aj povinnosť odporovať pokušeniu. Pokiaľ rozum toto nespozoroval dovtedy nemôže byť reč o hriechu.
- Keď je zo strany rozumu už plná pozornosť potom sa vôľa slobodne rozhodne za alebo proti. Ak sa rozhodla za hriešnu vec, uzavrela so žiadostivosťou pakt priateľstva, čo nazývame súhlas. Výsledkom toho je hriech a duševná smrť“ (Tondra, 1994, s. 251).

Sme povinní sa ťažkého hriechu chrániť, ten kto sa hriechu vystaví, prehreší sa. „Hriechy možno rozlišovať podľa ich predmetu, ako sa to robí pri každom ľudskom čine, alebo podľa čností, ktorým protirečia či už nadmierou, alebo nedostatkom, alebo podľa prikázaní, s ktorými sú v rozpore. Možno ich zoradiť aj podľa toho, či sa týkajú Boha, blížneho, alebo samého hriešnika. Možno ich rozdeliť na hriechy duchovné a telesné alebo aj na hriechy spáchané myšlienkami, slovami, skutkami alebo zanedbaním. Koreň hriechu je v srdci človeka, v jeho slobodnej vôli, ako to učí Pán: „Lebo zo srdca vychádzajú zlé myšlienky, vraždy, cudzoložstvá, smilstvá, krádeže, krivé svedectvá, rúhanie. Toto poškvrňuje človeka“ (Mt 15,19-20). V srdci sídli aj láska, prameň dobrých a čistých skutkov, ktorú hriech zraňuje“ (KKC, 2002, č. 1853).

„Odpustenie hriechov Bohom značí v prvom rade zrušenie, odstránenie viny, ktorej sa človek dopustil voči Bohu. Odstránenie viny nastane iba vtedy, keď ju Boh odpustí. Človek sám nemôže zničiť hriech. Iba Boh sám to môže urobiť. Vo svojom milosrdenstve Boh skutočne odpúšťa vinu. Odpustenie nespočíva v tom, že Boh neberie hriech vážne, že človeka dobromyseľne uistuje, že to tak zle nemyslel, ani v tom, že by hriech považoval za vec, ktorú si netreba všímať. Boh odpúšťa každému človekovi hriech skrze Krista“ (Schmaus, 1993, s. 84). Hriechmi sa odvraciamy od Boha, môžu byť spojené aj s nenávisťou k Bohu. V Katechizme katolíckej cirkvi (2002, č. 1848) sa píše: „Aj svätý Pavol tvrdí: „Kde sa rozmnožil hriech, tam sa ešte väčšmi rozmnožila milosť“ (Rim 5, 20). Aby však milosť mohla vykonať svoje dielo, musí odhaliť hriech, aby tak obrátila naše srdce a udelila nám „spravodlivosť pre večný život skrze Ježiša Krista, nášho Pána“ (Rim 5, 21). Podobne ako lekár, ktorý vyšetří ranu skôr, ako by ju liečil, aj Boh svojím slovom a svojím Duchom vrhá živé svetlo na hriech: „Obrátenie si vyžaduje, aby bol človek presvedčený, že zhrešil; zahŕňa v sebe vnútorný úsudok svedomia. A keďže tento úsudok je potvrdením pôsobenia Ducha pravdy vnútri človeka, stáva sa zároveň novým začiatkom udelenia milosti a lásky: ‚Prijmite Ducha Svätého‘. Tak objavujeme v tomto ‚usvedčení o hriechu‘ dvojaký dar: dar pravdivosti svedomia a dar istoty o vykúpení. Duch pravdy je Tešiteľ.“ Boh sa usiluje o to, aby vo svete panovalo iba dobro, ale aj napriek jeho snahe tu panuje aj zlo. Musíme sa naučiť proti zlu bojovať, aby nás neovládal zlý duch. Človek bez vedomia hriech nespácha. Hriechy páchame iba pri plnom našom vedomí a slobode. Každý si musí v prvom rade sám uvedomiť akého hriechu sa dopustil a musí zaň niesť aj zodpovednosť. „Vrcholom všetkých hriechov človeka je nenávisť Boha. Uvedomujeme si, že týmito najťažšími hriechmi sa previňuje práve naša doba, v ktorej žijeme, a naša spoločnosť. Popieranie Boha, nepriateľstvo, je práve úradná ideológia, ktorá je duchovnou štruktúrou spoločnosti, ideovým programom, ktorým sa pokolenie vychováva, ovzdušie, v ktorom sa žije. Nie sme si istí, či rodičia, ktorí odpadávajú od viery, si uvedomujú vážnosť svojho kroku a svoju zodpovednosť za svoje potomstvo“ (Hanus, 2007, s. 301).

2.3 Potreba milosrdenstva v ľudskej spoločnosti

Mnoho z nás si už viac krát položilo otázku či je cirkev milosrdná. Potreba milosrdenstva sa prejavuje predovšetkým láskou k blížnemu, ktorá sa uskutočňuje prostredníctvom cirkvi. Ján Pavol II. (1993, č. 17) píše o rodine ako dôvernom spoločenstve života a lásky. Rodina dostáva poslanie „strážiť, prejavovať a sprostredkovať lásku ako živú ozvenu a skutočnú účasť na Božej láske k ľudskému pokoleniu a na láske Ježiša Krista k Cirkvi, jeho neveste“. V kresťanskom ponímaní je rodina prejavom lásky a porozumenia ku všetkým členom rodiny. Milosrdenstvo znamená vedieť odpúšťať druhým. Máme sa naučiť ľuďom slúžiť a pomáhať. To by mal byť náš prvotný cieľ. Ján Pavol II v encyklike *Evangelium vitae* (1995) píše: všetci máme spoločne budovať novú kultúru života, novú v tom zmysle, že je schopná podujat' sa na riešení problémov, ktoré sú spojené ľudským životom. Mali by ju rozhodnejšie a aktívnejšie prijať všetci kresťania a tiež by mala byť schopná podnecovať k solídnej kultúrnej konfrontácii so všetkými. Je nevyhnutná potreba takejto obnovy kultúry vyplýva z historickej situácie, v ktorej práve žijeme. Naša spoločnosť je obklopená napätím, konfliktami. Deti by mali získavať väčší zmysel pre spravodlivosť a pre zmysel v pravú lásku, ktoré sú v živote človeka veľmi dôležité. Prvou a základnou školou sociálnych čností je rodina. Vo chvíľach, keď nastanú radosti aj ťažkosti je najúčinnjšou a najstabilnejšou výchovnou metódou k úspešnému sa začleneniu detí do širšieho okruhu spoločnosti. Rodina má prijať každého taký aký je. Neusilovať sa o to zmeniť ľudí podľa svojich predstáv. Každý z nás je originál, ktorý mu bol daný od Boha. V rodine je plodenie a výchova detí prejavom skutočnej lásky voči človeku. Ján Pavol II. (2001, č. 10) encyklike píše: „Deti so svojou neudržateľnou veselosťou sa vrátili opäť na jubileum rodín, pri ktorom sa predstavili svetu ako "jar rodiny a spoločnosti". Toto jubilejné stretnutie bolo skutočne výrečné, lebo v ňom mnohé rodiny, pochádzajúce z rozličných častí sveta, prišli s novou horlivosťou zachytiť Kristovo svetlo a spoznať v ňom pôvodný Boží plán s nimi (porov. Mk 10,6-8; Mt 19,4-6). Zaviazali sa, že budú toto svetlo vyžarovať v kultúre, ktorá stále znepokojujúcejším spôsobom stráca samotný zmysel pre manželstvo a rodinu ako ustanovizeň. Každý päťdesiaty rok, bude rokom milosrdenstva. „Opravdivé poznanie Božieho milosrdenstva a dobrotivej lásky je večným a nesmiernym prameňom obrátenia, nielen ako prechodného vnútorného úkonu, ale aj ako trvalého zmysľania a duševného stavu. Lebo tí, čo touto cestou poznávajú Boha a týmto spôsobom ho vidia, nemôžu žiť inakšie, iba tak, že sú k nemu stále obrátení. Žijú teda v stave obrátenia, tento stav znamená základnú zložku putovania jednotlivých ľudí na zemi, kde sa zdržujú ako pútnici“ (Ján Pavol II, 1993, č. 13). Pri pohľade na svet tretieho tisícročia kresťanstva si uvedomujeme, že existuje veľa zla, Ježiš nám však vo svojom podobenstve

pripomína, že existuje Boh, ktorý je Otcom milosrdenstva. On riadi svet a miluje nás.

3 Skutki duchovného milosrdenstva v prospech blížneho

Skutki milosrdenstva sú dobročinné skutky, ktorými pomáhame svojmu blížnemu v jeho telesných

a duchovných potrebách. Poučovať, radiť, potešovať, posilňovať sú skutky duchovného milosrdenstva takisto ako odpúšťať a trpezlivo znášať. Skutky telesného milosrdenstva sú najmä tieto: nasýtiť hladných, ujímať sa ľuďom bez prístrešia, obliekať otrhaných, navštevovať chorých a väzňov, pochovávať mŕtvych. Dávať almužnu chudobným je medzi týmito skutkami jedným z hlavných svedectiev bratskej lásky; je aj vykonávaním spravodlivosti, ktoré sa páči Bohu. „Kto má dvoje šiat, nech dá tomu, čo nemá nijaké, a kto má jedlo, nech urobí podobne“ (Lk 3,11). „Ale čo je vnútri, rozdajte ako almužnu a všetko vám bude čisté“ (Lk 11,41). „Ak je brat alebo sestra bez šiat a chýba im každodenná obživa a niekto z vás by im povedal: ‚Chodte v pokoji! Zohrejte sa a najedzte sa!‘, ale nedali by ste im, čo potrebujú pre telo, čo to osoží?!“ (Jak 2,15-16) (KKC, 2002, č. 2447). Veľa hriešnikov nehľadá Božie milosrdenstvo, neveria v Boha a nespravodlivo ho osočujú. Ježiš je dokonalým znamením Božieho milosrdenstva. Práve on nás prosí, aby sme nepáchali hriechy, boli milosrdní a naučili sa hriechy odpúšťať. „Každý, kto verí, že Ježiš je Kristus, narodil sa z Boha. A každý, kto miluje Boha ako otca, miluje aj toho, kto sa z neho narodil. Podľa toho poznáme, že milujeme Božie deti, keď milujeme Boha a plníme jeho prikázania“ (1 Jn 5, 1-2). Každý si má najskôr uvedomiť kladný postoj k sebe. Túžime po dobre pre seba samého. Tento postoj lásky k sebe by sme nemali popierať, ani sa od neho odvracať. Vložil ho do nás sám Stvoriteľ ako niečo dobré, hodnotné, ocenenie dobra, aby sme dokázali oceniť vlastnú existenciu. Niekedy je pre nás veľký problém oceniť a prijať svoje danosti, schopnosti. Ale práve táto nespokojnosť so životom vychádza z lásky k sebe. Aj lásku k sebe sa musíme učiť od Boha. Mali by sme sa na seba pozerat' Božími očami a vidieť sa tak ako nás vidí Ježiš. Preto aj blížneho máme milovať tak ako seba samého. „Človek sa vie zľutovať nad svojím blížnym: no Božie milosrdenstvo je pre všetkých ľudí. Ten, ktorý má také milosrdenstvo, poučuje a vodí ako pastier svoje stádo“ (Sir 18, 12-13). Treba blížnemu dopriať to, čo si aj sami prajeme. Táto láska musí byť úprimná a má vychádzať z lásky k Bohu, aby sme mohli povedať, že milujeme svojho blížneho. „Spojenie medzi láskou k Bohu a k blížnemu sa nadovšetko prejavuje v skutočnosti, že Boh sa v Ježišovi stotožňuje s chudobnými a núdznymi. To, čo urobíme núdznemu, urobíme samému Kristovi. To, čo mu odoprieme, odoprieme to Kristovi. Láska k blížnemu je zároveň láskou ku Kristovi, nedostatok lásky k blížnemu je nedostatok lásky ku Kristovi (Mt 25, 31) (Günthör, 1996, s. 18). „Všetci ľudia sú povolani k tomu istému cieľu, ktorým je sám Boh. Jestvuje istá podobnosť medzi jednotou božských osôb a bratstvom, ktoré majú ľudia utvárať medzi sebou v pravde a láske. Láska k blížnemu je neoddeliteľná od lásky k Bohu“ (KKC, 2002, č. 1878). Láska k blížnemu sa prejavuje v tom, že človek koná podľa toho čo od nás žiada momentálna núdzová situácia. Sme povinní podať pomocnú ruku blížnemu, keď to od nás potrebuje. Láska k blížnemu je dôkazom lásky k Bohu, nebolo by dobré obmedziť lásku k Bohu len na lásku k blížnemu. Kresťanská výchova nás naučila lásku k Bohu a lásku k blížnemu spájať. V spoločnosti ľudí sa nám podarí myslieť na Boha a konať

jeho vôľu iba vtedy, ak dokážeme vidieť Boha i v blížnych. Jednotu medzi svetom Božím a ľudským môžeme prežívať iba po vtelení Ježiša Krista. Človek, ktorého stretávame na ulici a s ktorým sa stýkame, je Božím obrazom. Ak mu slúžime, ak mu vzdávame pravú úctu, slúžime samému Bohu. Kresťan má milovať blížneho tak, ako nás miloval Kristus. Ďalšou vlastnosťou má byť, že má ísť o láskavosť nie z donútenia, ale z priateľstva, čiže má to byť priateľská láskavosť a z nej potom vychádza dobroprajnosť, jednota, dôvera a ochota vytvárať spoločenstvo s druhými (Stanček, 2005). Boh je nielen motívom, ale aj obsahom lásky. Nemôžeme ho vylúčiť z lásky k blížnemu. Človek ak sa chce dostať k Bohu nemôže obísť blížneho a tiež nemôže vylúčiť Boha a zostať pri človekovi (Schmaus, 1993). Nedá sa oddeliť človeka od Boha. Ak chceme milovať svojho blížneho tak musíme milovať aj Boha. „Iba vtedy by sa láska k Bohu mohla vylúčiť z lásky k blížnemu, keby sa na blížneho nehľadelo ako na stvorenie, keby sa nebral do úvahy jeho podstatný vzťah k Bohu. A naopak, z lásky k blížnemu, keby sa mal milovať abstraktný a nie konkrétny Boh a v Bohu by sa nevidel Stvoriteľ. Pre svoju stvoriteľskú vôľu Boh je vždy Bohom pre ľudí a to tak pre všetkých, ako aj pre každého jednotlivca“ (Schmaus, 1993, s. 142). „Milosrdný je predovšetkým Boh, najmä vtedy, keď nám odpúšťa naše viny. Aj človek má mať milujúce srdce. Nikdy nie tvrdé, pretože to dopadne tak, ako s nemilosrdným sluhom z podobenstva. Milosrdný človek, ktorý je ochotný pomôcť inému v núdzi. Nielen reálnou pomocou, ako to zdôrazňoval Starý zákon, ale aj srdcom. Milovať, to znamená chcieť dobro niekoho. Takéto konkrétne skutky lásky k blížnym sú podľa sv. Jána meradlom našej lásky k neviditeľnému Bohu (1 Jn 4, 20). Opravdivá viera sa nevyhnutne prejavuje a uskutočňuje aj vonkajšími skutkami lásky a milosrdenstva“ (Dancak, 1999, s. 9). Podstatou kultu Božieho Milosrdenstva je postoj kresťanskej dôvery voči Pánu Bohu a činnej lásky voči blížnym. Pán Ježiš žiada dôveru od svojich stvorení a konanie skutkov milosrdenstva. Milosrdenstvo máš preukazovať blížnym vždy a všade, nemôžeš sa tomu vyhýbať ani sa vyhovárať, ani sa od toho oslobodiť (Kowalská, 1996). Mali by sme byť priateľskí ku všetkým ľuďom nie len k svojim blížnym. Každému treba preukazovať láskavosť, ktorú chceme aby preukazovali aj oni k nám. „Slovom, bratská láska je jediným správnym postojom kresťana pretože len ona je primeraná novej životnej sile, ktorá v ňom pôsobí. Ako celý život kresťana na tejto zemi, aj bratská láska stojí v znamení kríža. Je ochotou k službe a k obeti, k odpúšťaniu a k ohľaduplnosti, k vzájomnej pomoci a k súcitu, k obnoveniu a znovuvýstavbe toho, čo bolo zrútené a zlomené v spoločnosti, ktorá ďakuje za celú svoju existenciu Božiemu milosrdenstvu a obetnej smrti svojho Spasiteľa“ (Schmaus, 1993, s. 140).

3.1 Radit' pochybujúcim

„Už apoštol Jakub nabádal svojich veriacich, ako majú pomáhať tým, čo majú všelijaké pochybnosti: „Múdrosť, ktorá je zhora, je predovšetkým cudná, potom upokojujúca, skromná, zmierlivá, plná milosrdenstva a dobrého ovocia, nepochybujúca a bez pretvácky. A ovocie spravodlivosti sa zasieva v pokoji pre tých čo šíria pokoj“ (Jak 3, 13-16). Ak sa niekto obráti na nás s prosbou o radu, je našou povinnosťou mu pomôcť, ako len najlepšie môžeme. Najprv sa ho snažíme trochu upokojiť, zbaviť ho neistoty a strachu pred budúcnosťou. Treba pri tom využiť aj svoju skúsenosť a zdravý rozum. Vždy však poprosíme Pána o Božiu pomoc, najmä keď ide o náboženské alebo morálne záležitosti. Človek by mal od nás odchádzať s uspokojeným srdcom“ (Hirjak, 2003, s. 9). Človek získal od Boha inteligenciu, aby o veciach pochyboval. Ale pochybnosť by nemala pretrvávajúť, ale musí mať aj svoje hranice. Treba si vedieť uvedomiť, do akej miery je pochybnosť dobrá, inak môže byť zlá. Je dôležité, aby sme sa vedeli v jednotlivých situáciách s niekým poradiť. Kto nám pomôže naše pochybnosti odstrániť. „Pochybovať znamená neurčitnosť, váhavosť medzi pravdou a nepravdou, medzi istotou a neistotou. Pochybujúci človek nemá určité vyšľapané cesty, ale len bodliacimi a trním zasypaný chodník po ktorom nemôže bezpečne kráčať, je ako trstina, ktorú vietor ohýba raz na jednu, raz na druhú stranu. Je to teda hrozný duševný stav, ktorý voviedie človeka skôr-neskôr do priepastí. Takémuto človeku treba pomôcť, treba ho z tohto stavu vyslobodiť“ (Šimalčík, 1935, s.108). Ľudia pochybujú o rôznych veciach. Sú veci o ktorých už vôbec neuvažujeme ako je napríklad fakt, že existuje svet, pretože mu to je jasné. Viac sa nad tým nezamýšľa. Ale sú veci o ktorých ľudia pochybujú ako napríklad o existencii Boha. Nevedia si vysvetliť otázku, či vôbec má nesmrteľnú dušu. Radiť pochybujúcim je zo skutkov milosrdenstva najzriedkavejší, a ak k nemu dôjde, aj najťažší skutok. Takmer vždy ide o pochybujúcich, ktorí majú v skutočnosti svoj pevný názor, ale nie je možné odkloniť ich od neho, pretože sa v ňom chcú len utvrdiť. Pochybujúci často nevie, čo robiť, len preto, že žije v nevedomosti a nerozumie svojmu problému. V takomto prípade ju potrebnejšie skôr vysvetľovať pojmy a dávať poučenia, než radiť (Bianco, 2009). Dôležité je nájsť paletu možných riešení. Mnohí nie sú schopní zrelejších rozhodnutí a hľadajú oporu, istotu v niekom inom. Človeka treba viesť k tomu, aby sa vedel rozhodovať sám za seba a dokázal aj nie byť zodpovednosť za svoje činy. „Naša kresťanská spoločnosť by sa mala aktívnejšie zapojiť do tejto úlohy. Ľudia sem prichádzajú, lebo veria, že Ježiš prebýva v našich srdciach a cez nás im pomôže. Uvedomme si koľko sám Ježiš strávil s pochybujúcimi. Vždy mal dost času aj pre veľkých hriešnikov. Poradil im, aby sa v prvom rade zbavili hriechov a zlých zvykov“ (Hirjak, 2003, s. 10).

3.2 Poučovať nevedomých

„Rozumní sa budú skvieť ako lesk oblohy a tí, čo mnohých priviedli k spravodlivosti, budú ako hviezdy na večné veky“ (Dan 12, 3). Ježiš sa zjavil medzi nami a poučil nás, že všetci pochádzame od Boha a k nemu sa jedného dňa aj vrátíme. To je posledný cieľ človeka žiť vo večnom pokoji a radosti so svojim Bohom. Koľkí z nás si uvedomujeme, že sme len pútnici na tomto svete? Človek bol stvorený, aby nadovšetko miloval Boha, potom seba samého a rovnako aj blížneho. Treba si však uvedomiť, že bez lásky k Bohu sa ostatné lásky nedajú uskutočňovať“ (Hirjak, 2003, s. 14). Nevedomosť je pre človeka veľkým nešťastím. Je dôležité, aby sa ľudia vzdelávali, lebo je lepšie byť vzdelaným ako nevzdelaným a nevedomým. „Katechizmus nám hovorí o duševných skutkoch kresťanského milosrdenstva, a pripomína, aby sme učili nevedomých. Náš drahý Spasiteľ, keď sa lúčil na Hore so svojimi apoštolmi posledné slová, ktoré im povedal pred svojím vznesením sa do nebies boli: „Id'te po celom svete, kážte evanjelium všetkému stvoreniu“ (Mk 16, 15). Pán Ježiš teda apoštolom a s nimi i všetkým veriacim, pred svojím odchodom do neba prikázal, aby sme rozširovaním jeho svätého evanjelia učili nevedomých“ (Pöstényi, 1935, s. 106). Mnohí majú nevedomosti aj vo viere a nesnažia sa ich rozširovať. Kňazi a vzdelaní ľudia sú tu na to, aby učili nevedomých. Poučovať nevedomých sa v náboženskom zmysle chápe vo vzťahu k pravdám viery. Ale nie výlučne. Dôležitá je vzdelávacia činnosť. Východiskom je katechizmus je to základná kniha kresťanského poznania a života. Máme veľa kresťanov, ktorí pôsobia vo verejnom i súkromnom školstve v oblasti vyučovania náboženstva. Mládež má možnosť rozvíjať svoju nevedomosť v oblasti viery prostredníctvom mládežníckych krúžkov (Bianco, 2009). Rodičia by mali svoje deti viesť k viere už od malička. Mali by im byť vysvetlené nejasnosti v oblasti viery, aby nedošlo k odvráteniu sa od viery kvôli otázkam, ktoré mu neboli dostatočne vysvetlené. Neprestávajme so šírením viery a učme nevedomých. „Treba zaznamenať, že dost' katolíkov stratilo smer na ceste k Bohu. Jednoducho si slobodne zvolili žiť v blaženej nevedomosti. Žijú na zemi bez toho, aby ju zveľaďovali, ako im to Boh prikázal. Ježiš poslal svojich apoštolov do celého sveta, keď im zveril Cirkev. Treba tiež poučovať ľudí o základných veciach. Je však potrebné ujať sa aj tých, čo nevedia čítať a písať. Každý človek môže druhého čosi naučiť“ (Hirjak, 2003, s. 15).

3.3 Napomínať hriešnikov

„Bratia moji, keby niekto z vás zblúdil od pravdy a iný ho obráti, nech vie, že ten, kto vráti hriešnika z jeho bludnej cesty, zachráni jeho dušu od smrti a zakryje množstvo hriechov“ (Jak 5, 19-20). Tento skutok uskutočňovať má odvahu len veľmi málo ľudí. Preto lebo sami dobre vieme, akí sme hriešnici a sami máme problém kontrolovať naše hriechy. Treba si navzájom pomáhať, ak vieme že ide o ťažký hriech musíme sa mu snažiť vyvarovať. „Pán Ježiš nás vyzval, aby sme

pomohli slabým vrátiť sa k Bohu, ktorý ich miluje. On nám dal aj príklad, keď toľkých veľkých hriešnikov priviedol späť k Otcovi. Ešte aj na kríži sa zľutoval nad jedným lotrom, ktorý ho prosil o odpustenie. Dobré, ale ako máme začať? Je to dosť jednoduché: najprv sa obrátíme s prosbou na Ježiša, aby človekovi, o ktorého nám ide, obmäkčil srdce. Potom poprosíme aj za seba, aby sme našli vhodné slová, ktoré by sa dotkli jeho srdca. Treba si zvoliť vhodný čas na rozhovor, nie vtedy, keď je dotýčaný unavený alebo inak vážne zaneprázdnený. Božechráň, aby sme pri ňom zvyšovali hlas, alebo, čo je ešte horšie, odsudzovali ho. Jeho posudzovanie nechajme Pánovi. Ide tu o kresťanskú láskavosť“ (Hirjak, 2003, s. 10). Napomínanie nie je zlé, ako si mnohí myslia. Ten kto ťa napomína, tomu na tebe skutočne záleží. Je dôležité, aby sme napomínanie prijímali pozitívne a nie negatívne. Nad každým napomenutím sa treba zamyslieť. Určite ho netreba chápať zle, pohoršujúco, že nám niekto nepraje. „Napomínať hriešnikov je krehká forma spolupráce so spasiteľskou vôľou toho, ktorý nechce smrť hriešnika, ale aby sa obrátil a žil. Je to úloha vyplývajúca z prorockého povolania, ktoré kresťan prijal v krste, úloha bojovať proti každej forme zla. Je to služba lásky bližnému, pretože jej cieľom je pomôcť mu k spáse. Táto citlivá úloha nie je bez rizík a má sa konať v pokoji, v duchu nehy a pokornej odvahy. Netreba napomínať sústavne a za bezvýznamné veci, ani v pohnutí vášňou či roztrpčením, ani v prítomnosti iných. Napomínať sa má len z lásky a vo vhodnom čase, vtedy, keď je možné dúfať v dobrý výsledok, s veľkou úctou a s ospravedlnením. Základná podmienky: aby sme mohli napomenúť hriešnika, musíme ho milovať. Napomína len ten, kto miluje“ (Bianco, 2009, s. 55). Musíme nájsť vhodný spôsob na to ako postupovať s trpezlivosťou a láskou. Boh sa postará o každého hriešnika. Ak máme hriešnika radi stojíme pri ňom v každej situácii a za každých okolností. Tento skutok by sme mali vykonávať bez výhrad mal by byť pre nás samozrejmosťou pomôcť niekomu kto potrebuje našu pomoc. „Kto hriešnika odvrátil s jeho bludnej cesty vyslobodí jeho dušu od smrti a zakryje množstvo hriechov“ (Jak 5, 20). „Jediné zlo na svete je hriech, preto najväčšie dobrodenie spraví človekovi, kto mu zabráni spáchať hriech, alebo keď ho už spáchal, aby sa od hriechu oslobodil. Keď raz viem, aká nekonečná urážka, neposlušnosť, nevďačnosť, ba rovno vzbura proti Pánu Bohu je každý ťažký hriech“ (Sahulčík, 1935, s. 93).

3.4 Potešovať zarmútených

„Ježiš povýšil tento skutok milosrdenstva na blahoslavenstvo: „Blahoslavení plačúci, lebo oni budú potešení“ (Mt 5, 4). Každý z nás prežíva každý Boží deň starosti. Zvyčajne sa vždy objavenia keď to najmenej čakáme, po príchode z práce, po ťažkej skúške. Nie je ľahké prijať takého nepredvídané ťažkosti. Mnohí za to obviňujú Pána Boha, čo spravili, keď ich takto trestá. V takejto chvíli by sme

potrebovali človeka, ktorý by nás vypočul, poradil, čo robiť v danej situácii v ktorej sa momentálne nachádzame. Niekedy je dosť ťažké nájsť takéhoto človeka, ktorý je práve ochotný nám pomôcť. „Zarmútení môžu byť považovaní za samostatnú kategóriu a zármutok za stav ducha, akési jemné zlo duše. Keď sa hovorí o zarmútených, hneď to vyvolá myšlienku na ich opak – „šťastní“. Človek, ktorý osudovo prahne za šťastím, namáhavo ho hľadá, vo svojom rozbehu často naráža na sklamania, neúspechy, opustenia, nepochopenia, či egoizmus, ktoré spôsobujú trápenie duši a srdcu. Srdce . . . tak sa nakoniec nazval zdroj každého žiaľu, srdce chápané ako kľbko nádejí a snov, ilúzií a beznádejí, nedôvery a trápení, porážok a rozpadnutých ideálov. Kategória zarmútených predstavuje obrovský zástup smútiacich, zármutok je takmer životnou podmienkou“ (Bianco, 2009, s. 58). Niekedy stačí iba pár slov, a inokedy zas potrebuje človek dlhší čas na útechu. Dnes si človek v tomto uponáhľanom svete nedokáže nájsť čas na svojich blízkych, čo sú osamelí, starí, chorí. „Matka, ktorá stratila svoje dieťa, alebo vdova, ktorá stratila milovaného muža, určite bude vďačná aj za najmenšiu pomoc a starostlivosť. Naši starší spoluobčania sa niekedy sťažujú, že hoci vychovali viaceré deti, teraz sa ani jedno o nich nestará. Treba sa zamyslieť nad tým ako potešiť rodinu, ktorá stratila otca, matku, alebo dieťa. Tu bude smútok trvať dlhší čas. Tak aj naša útecha a účasť má sa prispôbiť času smútku. Pán Ježiš nás vždy posilňoval a dával nám silu pamätať aj na večný život a v ňom hľadať útechu“ (Hirjak, 2003, s. 8). „Najviac by sme sa mali zarmucovať, keď sme v smrteľnom hriechu, lebo to je ešte horšie ako zúfalstvo zo života. A keď sa takto zarmucujeme, kto nás poteší? Iba ten, čo nám dokáže, že to zlo nie je také veľké, ako si ho my predstavujeme, iba ten, čo vie zoslabiť dojem skutočného alebo len zdanlivého zla, iba ten kto proti tomu zlu postaviť vie silnejšie, účinnejšie dobro. A to je iba Boh, ktorý jedine môže byť postavený proti všetkým nerestiam a nedostatkom sveta. Len on môže potešiť zarmúteného“ (Spesz, 1935, s. 117).

3.5 Odpúšťať ubližujúcim

„Ježišova radostná zvesť nás núti rozmýšľať nad každodenným životom. Pri čítaní evanjelií nadobudneme nový pohľad na svet a na ľudí okolo nás. Ježiš nás čoskoro presvedčí, že pozemský život nás nemôže naveky tešiť. Máme si uvedomiť, že sme len pútnikmi a budeme spasení podľa toho, ako s ľuďmi nažívame tu na zemi. A keďže sú na svete rozliční ľudia, niektorí nás aj nenávidia, ohovárajú a osočujú. Tu nás sám Kristus učí, ako máme spolu nažívať“ (Hirjak, 2003, s. 12). Ježiš nás učí, aby sme vedeli zlo odpúšťať. Pretože zlo produkuje ďalšie zlo. „Buďte milosrdní, ako je milosrdný váš Otec! Nesúďte, neodsudzujte, odpúšťajte a odpustí sa vám“ (Lk 6, 36 – 37). Mali by sme vedieť odpúšťať. Hnev nás vedie iba k nenávisti a to nie je dobrá vlastnosť. „My

chceme, aby nám Boh odpustil. Vidíme to z jeho prísneho príkazu, máme krásne príklady samého Spasiteľa a svätých i rozum a naša spása nám to pripomína. Preto keď chceme, aby prišli lepšie časy, musíme medzi ľuďmi zaviesť lásku, nenávisť vykoreniť, na pomstu ani myslieť. Keď si ľudia upovedomia príkazy Kristove, keď sa budú nimi spravovať, musia prestať nedorozumenia medzi ľuďmi, a prídu lepšie časy. Toto nás vyvedie z terajšej biedy a my ako synovia boží dostaneme od Boha odmenu večnú“ (Caban, 1935, s. 130). Účasťou na svätej omši prosíme Pána Boha o odpustenie hriechov, pretože bez odpustenia hriechov nemôžeme prijať Pána Ježiša do svojho srdca. Padne nám zaťažko odpustiť tým, čo nám ublížili. Človek, ktorý je veriaci dokáže odpustiť nepriateľovi, ktorý mu ublížil a spôsobil trápenie. Ježiš nám je príkladom. Ved' aj on odpúšťal svojim nepriateľom, keď trpel na kríži. „Mohlo by sa zdať, že odpúšťanie je neprirodzeným činom, lebo má za cieľ potlačiť, premôcť prirodzený inštinkt, ktorý nás nabáda povedať: „Za to mi zaplatíš!“ Jedným z najhorších ľudských inštinktov je pomstychtivosť trestajúca spravodlivosť, podľa ktorej sa zlé odpláca zlým, ak nie najhorším. Pomstu mnohí vnímali a vnímajú ako prirodzený fakt, zjavnú fyzickú potrebu, ako jesť, liečiť sa, ohriať sa, oddýchnuť si“ (Bianco, 2009, s. 63). Odpustenie by malo byť prejavom kresťanskej lásky. Všetci by sme mali byť milosrdní, lebo každý z nás potrebuje odpustenie. Pomstou nespáchame dobrý skutok, ale naopak znížime sa na úroveň toho, kto nám ubližuje. Viest' kresťanský život znamená vedieť odpúšťať.

3.6 Trpezlivo znášať nepríjemných ľudí

„Podľa všeobecného predpokladu by mali mať katolíci vždy pokoj v srdci a trpezlivosťou premáhať svet. Tak by to malo byť, ale je ešte stále dosť veriacich, ktorí sú príliš prchkí, hneď vybuchujú ako sopka, keď sa im niekto prieči. Ba niektorí nemôžu žiť ani deň bez hádky, lebo len oni majú vždy pravdu. Sme zhrození, keď nás naši nepriatelia obviňujú z takých skutkov, čo sme vôbec nespáchali. Stáva sa to dosť často. V takých prípadoch sa treba obrátiť o pomoc k Pánovi. „Učte sa odo mňa, lebo som tichý a pokorný srdcom“ (Mt 11, 29). Ťažko chápeme, prečo Ježiš neprekliat svojich nepriateľov, ktorí ho vždy a všade obviňovali, ba chceli ho aj ukameňovať“ (Hirjak, 2003, s. 16). Trpezlivosť je veľmi náročná vec, ktorú sa musíme naučiť znášať. Získavame ju vekom a učíme sa pri každej príležitosti ako s ňou zaobchádzať. Niektorí nie sú obohatení toľkou trpezlivosťou, ktorá nakoniec aj tak vyvolá hnev, zúrivosť, nedokážu ju spracovať bez toho, aby nevyjadrili negatívny postoj voči ľuďom. Trpezlivo znášať nepríjemných ľudí je náročná úloha. Zvláda ju len veľmi málo ľudí. „Šíri sa netrpezlivosť voči nepohodlným osobám. Spoločnosť ich odmieta. Niekdajšia patriarchálna rodina, vidiecka dedina alebo mestečko boli oveľa vládnejšie, schopné počúvať krehkých, slabých telom či dušou, otravných a neznesiteľných. Vedeli zhovievavo

nechať priestor aj dedinskému bláznovi. Ale dnes sa každý utieka do svojho súkromia a zamyká dvere. Nechýbajú však iniciatívy kresťanov, ktorí chcú byť s druhými. Vytvárajú spoločenstvá s cieľom prijímať a počúvať napríklad starých, chorých, postihnutých. Aj rôzne formy psychickej a morálnej podpory“ (Bianco, 2009, s. 69). Nikto nemá rád tých, čo ho falošne obviňujú. Veľa ľudí je takých, ktorý sú spokojní, keď môžu niekomu ublížiť. Neustále musia niekoho osočovať, ohovárať aj napriek tomu, že páchajú ťažký hriech. Cirkev nás učí, ako sa správať, treba vedieť zachovať kľud a rozvahu pri každej príležitosti. Pomsta je najhoršia vec, ktorú môžeme urobiť svojmu nepriateľovi. „Chceme sa vyslobodiť z nešťastia a z biedy, do ktorej nás zahnali boj, vojna, nenávisť a pomsta, chceme pokoj, chceme život, chceme hojiť rany, čo našim srdciam, našim rodinám, ľudskej spoločnosti zasadila neľudská krivda a nekresťanská pomsta. My nechceme nikomu krivdiť, ale chceme nám urobené krivdy trpezlivo znášať pre lepšiu budúcnosť. Ježišu, tichého a pokorného Srdca, naprav srdcia naše podľa svojho Srdca“ (Škrábik, 1935, s. 127).

3.7 Modliť sa za živých a mŕtvych

„Vyznávajte si teda navzájom hriechy a modlite sa jeden za druhého, aby ste ozdraveli. Lebo veľa zmôže naliehavá modlitba spravodlivého“ (Jak 5, 16). „Modlitba by mala byť znakom človeka, ktorý verí v Boha a žije vo vernosti jeho Cirkvi. Všetci veriaci by sa mali usilovať žiť s Bohom, milovať seba a potom rovnako aj blížneho. Bohužiaľ, mnohí takto nežijú, lebo nemajú čas denne sa pohovárať s Bohom. Vždy si nájdu dôležitejšiu robotu a spoliehajú sa, že sa večer k tomu dostanú. Ale ten večer akosi nikdy neprichádza. Ľudia iných náboženstiev nás často zahanbujú pokiaľ ide o modlitby“ (Hirjak, 2003, s. 17). Každý by si mal nájsť čas na modlitbu. Sú rehole, ktoré venujú modlitbe celé dni, kým iní si nenájdu čas ani na večernú modlitbu a venujú sa radšej hriechnym veciam. Modlime sa za všetkým aj za živým aj za mŕtvych. „Svätá viera nás učí, že členmi tajomného tela Ježiša Krista, to jest Cirkvi, sú na zemi žijúci kresťania, v očistci trpiace duše a v nebi panujúci svätí. Teda trojaká cirkev: bojujúca, trpiaca a víťazná. Títo všetci majú spoločný duchovný majetok a navzájom môžu si pomáhať. Svätí boží pomáhajú nám a my zasa môžeme si pomáhať navzájom i úbohým dušiam v očistci. Pomoc potrebujú živí. Istí ľudia potrebujú hmotnú pomoc, bez nej by nevyžili, alebo len s veľkými ťažkosťami, no ešte viac potrebujú ľudia pomoc duchovnú“ (Jalovecký, 1935, s. 133). Tento skutok milosrdenstva môže vykonávať každý, či je chudobný, bohatý, chorý, osamelý. Aj cirkev sa modlí za všetkých, nerobí rozdiely, nezabúda na nikoho. Modlia sa tí ktorí milujú Boha, pretože modlitba je prejavom lásky. V modlitbe sa obraciame na Boha a prosíme o pomoc. Vo svätom písme sa píše: „A budú dvaja z vás na zemi

jednomyseľne prosit' o čokoľvek, dostanú to od mōjho Otca, ktorý je na nebesiach. Lebo kde sú dvaja alebo traja zhromaždení v mojom mene , tam som ja medzi nimi“ (Mt 18, 19-20). „Modlitba za živých i mŕtvych nás čoraz viac vychováva k vzájomnej láske. Pomáha nám cítiť v našom srdci, ktoré je malé, ale predsa schopné obsiahnuť Boha, všetkých čo v tejto chvíli trpia, umierajú, sú v pokušení, hrešia, modlia sa, konajú dobro, žijú v našom živote. Už starovekí filozofi sa pokúšali dosiahnuť túto ľudskú univerzálnosť, ale slovami. S kresťanstvom prišli skutky. Modliť sa za živých a mŕtvych znamená žiť v uvedomelom spoločenstve myšlienky a lásky so všetkými“ (Bianco, 2009, s. 74). Modlitba má byť začiatkom nového dňa a ukončením večera. Stačí, keď si v modlitbe spomenie na tých, ktorí nás opustili, ale aj na živých, ktorí sú stále medzi nami. V modlitbe nemáme zabúdať ani na svojich nepriateľov.

4 Spracovanie a prezentácia výsledkov prieskumu

V teoretickej časti sme sa venovali princípom kresťanskej pomoci núdzným prostredníctvom skutkov duchovného milosrdenstva. Tieto princípy sú aktuálne aj v súčasnosti napr. pri riešení problematiky bezdomovectva. Túto oblasť sme si vybrali ako základ pre empirickú časť. Prieskum v našej diplomovej práci bol zameraný na problematiku bezdomovectva, ako ju vnímajú jednotliví respondenti, a aký je ich názor na danú problematiku.

4.1 Ciele prieskumu

Cieľom prieskumu bolo zistiť, ako respondenti vnímajú sociálne vylúčenú skupinu bezdomovcov. Dotazník bol zostavený tak, aby sme zistili, aké sú najčastejšie príčiny bezdomovectva.

Na základe hlavného cieľa sme vytvorili čiastkové ciele:

C1: Zistiť či pohľad respondentov na bezdomovcov závisí od pohlavia.

C2: Zistiť či pohľad respondentov na bezdomovcov závisí od veku.

C3: Zistiť či pohľad respondentov na bezdomovcov závisí od vzdelania.

4.2 Metódy prieskumu

V empirickej časti sme použili jednu z techník kvantitatívneho prieskumu a to dotazník, ktorý bol určený pre náhodných respondentov. Dotazník bol zameraný na vnímanie bezdomovcov zo strany spoločnosti. Jeho cieľom bolo zistiť, ako respondenti vnímajú skupinu sociálne vylúčených

bezdomovcov.

Na spracovanie a vyhodnotenie získaných údajov sme využili matematicko-štatistickú metódu. Interpretácia údajov bude vo forme tabuliek, v ktorých sme to percentuálne znázornili. V úvode dotazníka sme vysvetlili účel prieskumu a postup pri vyplňaní otázok. Použili sme 15 uzavretých otázok. Na jednotlivé otázky respondenti odpovedali podľa vlastného uváženia. Na vyplnenie dotazníka mali dostatok času a pri vyplňaní sa neobjavili žiadne problémy. Návratnosť a hodnotenie položiek vzhľadom na to, že bol odovzdaný osobne bola 100%.

4.3 Výskumná vzorka

Výskumnú vzorku v dotazníku tvorilo 50 respondentov z toho 18 mužov a 32 žien, ktorí mali možnosť vyjadriť svoj vlastný názor na otázky týkajúce sa bezdomovectva. Nikto z nich nepracoval v oblasti sociálnych služieb.

4.4 Organizácia výskumu

K vytvoreniu empirickej časti predchádzalo preštudovanie odbornej literatúry, vypracovanie teoretickej časti, stanovenie cieľov v empirickej časti a voľba výskumnej metódy na získanie a spracovanie údajov. Otázky sledovali, aký je postoj respondentov ku skupine sociálne vylúčených bezdomovcov. Išlo o zistenie názorov na problematiku bezdomovectva – ako sa spoločnosť pozerá na sociálne vylúčenú skupinu. Pozorovali sme názory respondentov podľa pohlavia, veku a vzdelania v dotazníku. Dotazník bol určený pre náhodných respondentov, ktorí nepracujú v oblasti sociálnych služieb. Zber dotazníkov prebiehal v období od februára do marca 2012.

5 VÝSLEDKY

Prostriedkom na náš prieskum bol dotazník, ktorý bol určený náhodným respondentom, ktorí nepracujú v oblasti sociálnych služieb.

5.1 Pohľad respondentov na sociálne vylúčenú skupinu bezdomovcov

Dotazník, ktorý bol určený pre respondentov, ktorí nepracujú v oblasti charity, obsahoval 15 otázok. Všetci respondenti vyplnili dotazník zodpovedne a zodpovedali na všetky otázky. Otázky sledovali ich názor na problematiku bezdomovectva. Porovnali sme názory respondentov podľa pohlavia, veku a vzdelania.

1.V blízkosti môjho bydliska sa nachádzajú bezdomovci.

- a) úplne súhlasím
- b) viac súhlasím ako nesúhlasím
- c) viac nesúhlasím ako súhlasím
- d) nesúhlasím
- e) neviem odpovedať

Tabuľka 1

Odpoveď	Muži		Ženy		Celkom		Vek r. 20-45		Vek r. 46-65		Vek r. 66- viac		Celkom	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
a.	6	33	16	50	22	44	14	39	8	57	0	0	22	44
b.	4	23	12	38	16	32	16	44	0	0	0	0	16	32
c.	2	11	2	6	4	8	2	6	2	14	0	0	4	8
d.	6	33	4	6	8	16	4	11	4	29	0	0	8	16

e.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Spolu	18	100	32	100	50	100	36	100	14	100	0	0	50	100

Tabuľka 2

Odpoveď	Mesto		Dedina		Celkom		Vzdelanie SŠ bez maturity		Vzdelanie SŠ s maturitou		Vzdelanie VŠ		Celkom	
	n/%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n
a.	10	38	12	50	22	44	4	67	10	34	8	57	22	44
b.	12	46	4	17	16	32	0	0	12	40	4	29	16	32
c.	2	8	2	8	4	8	0	0	4	13	0	0	4	8
d.	2	8	6	25	8	16	2	33	4	13	2	14	8	16
e.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Spolu	26	100	24	100	50	100	6	100	30	100	14	100	50	100

V prvej tabuľke sledujeme či sa nachádzajú v blízkosti bydliska respondentov bezdomovci. Viac ako polovica žien úplne súhlasila, pričom mužov bolo menej. Najviac respondentov sa nachádzalo vo vekovej hranici od 46 – 65 rokov, ktorí úplne súhlasili, pričom vo veku od 20 – 45 rokov ich bola iba štvrtina. Polovicu tvorili ľudia žijúci v meste, u ktorých sa častejšie v ich blízkosti nachádzajú bezdomovci, ako u ľudí žijúcich na dedine s nižším vzdelaním.

2. Dokázal/a by som nejakou formou pomôcť tejto skupine sociálne vylúčených.

- a) úplne súhlasím
- b) viac súhlasím ako nesúhlasím
- a) viac nesúhlasím ako súhlasím
- b) nesúhlasím
- c) neviem odpovedať

Tabuľka 3

Odpoveď	Muži		Ženy		Celkom		Vek r. 20-45		Vek r. 46-65		Vek r. 66- viac		Celkom	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
a.	0	0	2	6	2	4	2	6	0	0	0	0	2	4
b.	6	33	14	44	20	40	14	39	6	43	0	0	20	40
c.	4	22	10	31	14	28	12	33	2	14	0	0	14	48
d.	6	33	4	13	10	20	8	22	2	14	0	0	10	20
e.	2	12	2	6	4	8	0	0	4	29	0	0	4	8
Spolu	18	100	32	100	50	100	36	100	14	100	0	0	50	100

Tabuľka 4

Odpoveď	Mesto		Dedina		Celkom		Vzdelanie SŠ bez maturity		Vzdelanie SŠ s maturitou		Vzdelanie VŠ		Celkom	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
a.	2	8	0	0	2	4	0	0	2	7	0	0	2	4
b.	14	54	6	25	20	40	0	0	18	60	2	14	20	40
c.	6	23	8	33	14	28	2	33	4	13	8	58	14	28
d.	4	15	6	25	10	20	2	33	6	20	2	14	10	20
e.	0	0	4	17	4	8	2	34	0	0	2	14	4	8
Spolu	26	100	24	100	50	100	6	100	30	100	14	100	50	100

Čo sa týka pomoci bezdomovcom ukázalo sa, že ženy sú ochotnejšie im pomôcť ako muži. V prieskume sa zistilo, že by im poskytlo pomoc viac respondentov vo veku od 46 – 65 rokov ako vo veku od 20 – 45 rokov. Viac ako polovica respondentov bola z mesta, s vysokoškolským vzdelaním.

3. Poznám bezdomovca/bezdomovcov, ktorí sú ochotní svoju nepriaznivú sociálnu situáciu riešiť.

- a) úplne súhlasím
- b) viac súhlasím ako nesúhlasím
- c) viac nesúhlasím ako súhlasím
- d) nesúhlasím
- e) neviem odpovedať

Tabuľka 5

Odpoveď	Muži		Ženy		Celkom		Vek r. 20-45		Vek r. 46-65		Vek r. 66- viac		Celkom	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
a.	0	0	4	13	4	8	2	6	2	14	0	0	4	8
b.	2	11	4	13	6	12	2	6	4	29	0	0	6	12
c.	6	33	16	50	22	44	20	55	2	14	0	0	22	44
d.	8	45	6	18	14	28	12	33	2	14	0	0	14	28
e.	2	11	2	6	4	8	0	0	4	29	0	0	4	8
Spolu	18	100	32	100	50	100	36	100	14	100	0	0	50	100

Tabuľka 6

Odpoveď	Mesto		Dedina		Celkom		Vzdelanie SŠ bez maturity		Vzdelanie SŠ s maturitou		Vzdelanie VŠ		Celkom	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
a.	0	0	4	17	4	8	0	0	4	13	0	0	4	8
b.	4	15	2	8	6	12	4	67	2	7	0	0	6	12

c.	14	54	8	33	22	44	0	0	14	47	8	57	22	44
d.	8	31	6	25	14	28	0	0	10	33	4	29	14	28
e.	0	0	4	17	4	8	2	33	0	0	2	14	4	8
Spolu	26	100	24	100	50	100	6	100	30	100	14	100	50	100

Polovica žien viac súhlasila ako nesúhlasila s tým, že bezdomovci sú ochotní riešiť svoju nepriaznivú situáciu v porovnaní s mužmi. Viac nesúhlasili ako súhlasili respondenti žijúci v meste ako na dedine, ktorí sa pohybovali vo vekovej hranici od 20 – 45 rokov s nižším vzdelaním.

4. Poznáte organizáciu, ktorá poskytuje pomoc bezdomovcom.

- a) úplne súhlasím
- b) viac súhlasím ako nesúhlasím
- c) viac nesúhlasím ako súhlasím
- d) nesúhlasím
- e) neviem odpovedať

Tabuľka 7

Odpoveď	Muži		Ženy		Celkom		Vek r. 20-45		Vek r. 46-65		Vek r. 66- viac		Celkom	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
a.	8	45	10	31	18	36	14	39	4	29	0	0	18	36
b.	4	22	6	19	10	20	8	22	2	14	0	0	10	20
c.	0	0	2	6	2	4	2	6	0	0	0	0	2	4
d.	6	33	12	38	18	36	12	33	6	43	0	0	18	36
e.	0	0	2	6	2	4	0	0	2	14	0	0	2	4
Spolu	18	100	32	100	50	100	36	100	14	100	0	0	50	100

Tabuľka 8

Odpoveď	Mesto		Dedina		Celkom		Vzdelanie SŠ bez maturity		Vzdelanie SŠ s maturitou		Vzdelanie VŠ		Celkom	
	n/%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n
a.	12	46	6	25	18	36	2	33	10	33	6	43	18	36
b.	6	23	4	17	10	20	0	0	10	33	0	0	10	20
c.	2	8	0	0	2	4	0	0	2	7	0	0	2	4
d.	6	23	12	50	18	36	4	67	6	20	8	57	18	36
e.	0	0	2	8	2	4	0	0	2	7	0	0	2	4
Spolu	26	100	24	100	50	100	6	100	30	100	14	100	50	100

V prieskume sa ukázalo, že takmer polovica mužov pozná organizácie, ktoré poskytujú pomoc tejto sociálnej skupine. S tvrdením úplne súhlasilo viac respondentov vo veku od 20 – 45 rokov. Viac súhlasilo tých, ktorí sú žijúci v meste ako na dedine. S tvrdením nesúhlasila viac ako polovica respondentov s nižším vzdelaním.

5. Terénna sociálna práca sa realizuje pri práci s bezdomovcami.

- a) úplne súhlasím
- b) viac súhlasím ako nesúhlasím
- c) viac nesúhlasím ako súhlasím
- d) nesúhlasím
- e) neviem odpovedať

Tabuľka 9

Odpoveď	Muži	Ženy	Celkom	Vek r. 20-45	Vek r. 46-65	Vek r. 66- viac	Celkom
---------	------	------	--------	--------------	--------------	-----------------	--------

n / %	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
a.	10	56	24	75	34	68	30	82	4	29	0	0	34	68
b.	2	11	8	25	10	20	2	6	8	57	0	0	10	20
c.	2	11	0	0	2	4	2	6	0	0	0	0	2	4
d.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
e.	4	22	0	0	4	8	2	6	2	14	0	0	4	8
Spolu	18	100	32	100	50	100	36	100	14	100	0	0	50	100

Tabuľka 10

Odpoveď	Mesto		Dedina		Celkom		Vzdelanie SŠ bez maturity		Vzdelanie SŠ s maturitou		Vzdelanie VŠ		Celkom	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
a.	22	84	12	50	34	68	2	33	20	66	12	86	34	68
b.	2	8	8	33	10	20	2	33	6	20	2	14	10	20
c.	2	8	0	0	2	4	0	0	2	7	0	0	2	4
d.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
e.	0	0	4	17	4	8	2	34	2	7	0	0	4	8
Spolu	26	100	24	100	50	100	6	100	30	100	14	100	50	100

Ženy o niečo častejšie súhlasili s tým, že terénna sociálna práca sa realizuje pri práci s bezdomovcami ako muži. Viac respondentov bolo vo veku od 20 – 45 rokov, žijúcich v meste. Trištvrtina vysokoškolsky vzdelaných úplne súhlasí s realizovaním terénnej sociálnej práce s bezdomovcami.

6. Hodnota ľudského života v očiach spoločnosti závisí aj od toho, či je človek

bezdomovcom.

- a) úplne súhlasím
- b) viac súhlasím ako nesúhlasím
- c) viac nesúhlasím ako súhlasím
- d) nesúhlasím
- e) neviem odpovedať

Tabuľka 11

Odpoveď	Muži		Ženy		Celkom		Vek r. 20-45		Vek r. 46-65		Vek r. 66- viac		Celkom	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
a.	16	89	22	69	38	76	28	78	10	72	0	0	38	76
b.	0	0	10	31	10	20	8	22	2	14	0	0	10	20
c.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
d.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
e.	2	11	0	0	2	4	0	0	2	14	0	0	2	4
Spolu	18	100	32	100	50	100	36	100	14	100	0	0	50	100

Tabuľka 12

Odpoveď	Mesto		Dedina		Celkom		Vzdelanie SŠ bez maturity		Vzdelanie SŠ s maturitou		Vzdelanie VŠ		Celkom	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
a.	20	77	18	75	38	76	4	67	24	80	10	71	38	76
b.	4	15	6	25	10	20	0	0	6	20	4	29	10	20
c.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
d.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
e.	2	8	0	0	2	4	2	33	0	0	0	0	2	4

Spolu	26	100	24	100	50	100	6	100	30	100	14	100	50	100
-------	----	-----	----	-----	----	-----	---	-----	----	-----	----	-----	----	-----

Respondenti odpovedali na dané tvrdenie nasledovne: súhlasilo viac mužov ako žien. Viac respondentov úplne súhlasilo vo veku od 20 – 45 rokov. Úplne súhlasili respondenti žijúci v meste aj na dedine s rovnakým percentom, s nižším vzdelaním.

7. Viem, kde je najbližší azylový dom (noclaháreň) pre ľudí bez domova.

- a) úplne súhlasím
- b) viac súhlasím ako nesúhlasím
- c) viac nesúhlasím ako súhlasím
- d) nesúhlasím
- e) neviem odpovedať

Tabuľka 13

Odpoveď	Muži		Ženy		Celkom		Vek r. 20-45		Vek r. 46-65		Vek r. 66- viac		Celkom	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
a.	8	44	10	31	18	36	12	32	6	49	0	0	18	36
b.	4	22	12	38	16	32	14	37	2	17	0	0	16	32
c.	4	22	2	6	6	12	4	11	2	17	0	0	6	12
d.	2	12	8	25	10	20	8	20	2	17	0	0	10	20
e.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Spolu	18	100	32	100	50	100	38	100	12	100	0	0	50	100

Tabuľka 14

Odpoveď	Mesto	Dedina	Celkom	Vzdelanie SŠ	Vzdelanie SŠ	Vzdelanie	Celkom
---------	-------	--------	--------	--------------	--------------	-----------	--------

		bez maturity		s maturitou		VŠ								
n/%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
a.	10	39	8	33	18	36	4	67	8	27	6	43	18	36
b.	8	31	8	33	16	32	2	33	12	40	2	14	16	32
c.	6	23	0	0	6	12	0	0	6	20	0	0	6	12
d.	2	7	8	34	10	20	0	0	4	13	6	43	10	20
e.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Spolu	26	100	24	100	50	100	6	100	30	100	14	100	50	100

Väčšina mužov aj žien vie, kde sa nachádza najbližší azylový dom, viac ich bolo vo veku od 46 – 65 rokov. Samozrejme viac bolo tých, ktorí žijú v meste ako na dedine s nižším vzdelaním.

8. Bezdomovci väčšinou využívajú azylové domy (nocľahárne).

- a) úplne súhlasím
- b) viac súhlasím ako nesúhlasím
- c) viac nesúhlasím ako súhlasím
- d) nesúhlasím
- e) neviem odpovedať

Tabuľka 15

Odpoveď	Muži		Ženy		Celkom		Vek r. 20-45		Vek r. 46-65		Vek r. 66- viac		Celkom	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
a.	2	11	2	6	4	8	2	6	2	14	0	0	4	8
b.	8	45	10	31	18	36	10	28	8	58	0	0	18	36

c.	2	11	16	50	18	36	16	44	2	14	0	0	18	36
d.	6	33	4	13	10	20	8	22	2	14	0	0	10	20
e.	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0
Spolu	18	100	32	100	50	100	36	100	14	100	0	0	50	100

Tabuľka 16

Odpoveď	Mesto		Dedina		Celkom		Vzdelanie SŠ bez maturity		Vzdelanie SŠ s maturitou		Vzdelanie VŠ		Celkom	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
a.	2	8	2	8	4	8	2	33	2	8	0	0	4	8
b.	8	30	10	42	18	36	4	67	8	27	6	43	18	36
c.	10	39	8	33	18	36	0	0	12	40	6	43	18	36
d.	6	23	4	17	10	20	0	0	8	27	2	14	10	20
e.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Spolu	26	100	24	100	50	100	6	100	30	100	14	100	50	100

Polovica mužov uviedla, že bezdomovci využívajú azylové domy a polovica žien viac nesúhlasila ako súhlasila. S tvrdením viac súhlasilo respondentov v produktívnejšom veku, žijúcich na dedine s nižším vzdelaním.

9. Väčšina bezdomovcov žobre.

- a) úplne súhlasím
- b) viac súhlasím ako nesúhlasím
- c) viac nesúhlasím ako súhlasím
- d) nesúhlasím

e) neviem odpovedať

Tabuľka 17

Odpoveď	Muži		Ženy		Celkom		Vek r. 20-45		Vek r. 46-65		Vek r. 66- viac		Celkom	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
a.	4	22	10	31	14	28	10	28	4	29	0	0	14	28
b.	6	33	16	50	22	44	20	56	2	14	0	0	22	44
c.	8	45	2	6	10	20	4	10	6	43	0	0	10	20
d.	0	0	4	13	4	8	2	6	2	14	0	0	4	8
e.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Spolu	18	100	32	100	50	100	36	100	14	100	0	0	50	100

Tabuľka 18

Odpoveď	Mesto		Dedina		Celkom		Vzdelanie SŠ bez maturity		Vzdelanie SŠ s maturitou		Vzdelanie VŠ		Celkom	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
a.	6	23	8	33	14	28	2	50	8	23	4	33	14	28
b.	12	46	10	42	22	44	0	0	16	47	6	50	22	44
c.	8	31	2	8	10	20	2	50	6	18	2	17	10	20
d.	0	0	4	17	4	8	0	0	4	12	0	0	4	8
e.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Spolu	26	100	24	100	50	100	4	100	34	100	12	100	50	100

Ženy viac súhlasili s tým, že väčšina bezdomovcov žobre ako muži. Viac respondentov sa nachádzalo vo vekovej hranici od 20 – 45 rokov. S tvrdením súhlasili ako nesúhlasili respondenti žijúci v meste. Z uvedeného vyplýva, že respondenti a nižším vzdelaním viac súhlasili ako nesúhlasili.

10. Bezdomovci majú šancu sa znovu začleniť do spoločnosti, záleží to iba od nich.

- a) úplne súhlasím
- b) viac súhlasím ako nesúhlasím
- c) viac nesúhlasím ako súhlasím
- d) nesúhlasím
- e) neviem odpovedať

Tabuľka 19

Odpoveď	Muži		Ženy		Celkom		Vek r. 20-45		Vek r. 46-65		Vek r. 66- viac		Celkom	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
a.	4	22	0	0	4	8	2	6	2	14	0	0	4	8
b.	8	44	20	63	28	56	22	61	6	43	0	0	28	56
c.	4	22	12	37	16	32	10	27	6	43	0	0	16	32
d.	2	12	0	0	2	4	2	6	0	0	0	0	2	4
e.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Spolu	18	100	32	100	50	100	36	100	14	100	0	0	50	100

Tabuľka 20

Odpoveď	Mesto		Dedina		Celkom		Vzdelanie SŠ bez maturity		Vzdelanie SŠ s maturitou		Vzdelanie VŠ		Celkom	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
a.	0	0	4	17	4	8	2	33	2	7	0	0	4	8
b.	14	54	14	58	28	56	2	33	14	46	12	86	28	56
c.	10	39	6	25	16	32	2	34	12	40	2	14	16	32

d.	2	7	0	0	2	4	0	0	2	7	0	0	2	4
e.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Spolu	26	100	24	100	50	100	6	100	30	100	14	100	50	100

S tvrdením podľa výsledkov viac súhlasilo ako nesúhlasilo žien ako mužov. Ľudia vo veku od 20 – 45 rokov, viac respondentov žijúcich na dedine ako v meste s vysokoškolským vzdelaním.

11. Bezdomovci majú šancu sa znovu začleniť do spoločnosti, záleží to iba na spoločnosti či štáte v ktorom žijú.

- a) úplne súhlasím
- b) viac súhlasím ako nesúhlasím
- c) viac nesúhlasím ako súhlasím
- d) nesúhlasím
- e) neviem odpovedať

Tabuľka 21

Odpoveď	Muži		Ženy		Celkom		Vek r. 20-45		Vek r. 46-65		Vek r. 66- viac		Celkom	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
a.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
b.	8	45	14	44	22	44	16	44	6	43	0	0	22	44
c.	6	33	12	38	18	36	14	39	4	29	0	0	18	36
d.	2	11	6	18	8	16	6	17	2	14	0	0	8	16
e.	2	11	0	0	2	4	0	0	2	14	0	0	2	4
Spolu	18	100	32	100	50	100	36	100	14	100	0	0	50	100

Tabuľka 22

Odpoveď	Mesto		Dedina		Celkom		Vzdelanie SŠ bez maturity		Vzdelanie SŠ s maturitou		Vzdelanie VŠ		Celkom		
	n/%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
a.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
b.	6	23	16	66	22	44	4	67	8	27	10	72	22	44	
c.	14	54	4	17	18	36	0	0	16	53	2	14	18	36	
d.	4	15	4	17	8	16	0	0	6	20	2	14	8	16	
e.	2	8	0	0	2	4	2	33	0	0	0	0	2	4	
Spolu	26	100	24	100	50	100	6	100	30	100	14	100	50	100	

Ženy o niečo častejšie ako muži viac súhlasili ako nesúhlasili s daným tvrdením. Viac respondentov sa nachádzalo vo vekovej hranici od 20 – 45 rokov ako vo veku od 46 – 65 rokov. Respondenti z mesta viac nesúhlasili ako súhlasili ako tí, ktorí žijú na dedine. Viac respondentov súhlasilo s nižším vzdelaním ako tí, ktorí majú vysokoškolské vzdelanie.

12. Kresťanské náboženstvo motivuje k väčšej trpezlivosti k sociálne vylúčením skupinám (bezdomovcom).

- a) úplne súhlasím
- b) viac súhlasím ako nesúhlasím
- c) viac nesúhlasím ako súhlasím
- d) nesúhlasím
- e) neviem odpovedať

Tabuľka 23

Odpoveď	Muži		Ženy		Celkom		Vek r. 20-45		Vek r. 46-65		Vek r. 66- viac		Celkom	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
a.	10	56	18	56	28	56	20	55	8	57	0	0	28	56
b.	4	22	12	38	16	32	12	33	4	29	0	0	16	32
c.	2	11	2	6	4	8	2	6	2	14	0	0	4	8
d.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
e.	2	11	0	0	2	4	2	6	0	0	0	0	2	4
Spolu	18	100	32	100	50	100	36	100	14	100	0	0	50	100

Tabuľka 24

Odpoveď	Mesto		Dedina		Celkom		Vzdelanie SŠ bez maturity		Vzdelanie SŠ s maturitou		Vzdelanie VŠ		Celkom	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
a.	14	54	14	58	28	56	4	67	18	60	6	43	28	56
b.	10	38	6	26	16	32	0	0	8	26	8	57	16	32
c.	2	8	2	8	4	8	2	33	2	7	0	0	4	8
d.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
e.	0	0	2	8	2	4	0	0	2	7	0	0	2	4
Spolu	26	100	24	100	50	100	6	100	30	100	14	100	50	100

Rovnaký počet žien aj mužov súhlasí s tým, že kresťanské náboženstvo motivuje k väčšej trpezlivosti k sociálne vylúčeným skupinám. Z uvedeného vyplýva, že viac respondentov odpovedajúcich na toto tvrdenie bolo vo vekovej hranici od 46 – 65 rokov. Viac respondentov žijúcich na dedine s tým súhlasí ako v meste s nižším vzdelaním.

13. Je nocľah v nocľahárni bezplatný.

- a) úplne súhlasím
- b) viac súhlasím ako nesúhlasím
- c) viac nesúhlasím ako súhlasím
- d) nesúhlasím
- e) neviem odpovedať

Tabuľka 25

Odpoveď	Muži		Ženy		Celkom		Vek r. 20-45		Vek r. 46-65		Vek r. 66- viac		Celkom	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
a.	4	22	6	19	10	20	4	11	6	43	0	0	10	20
b.	6	32	18	56	24	48	22	61	2	14	0	0	24	48
c.	4	22	8	25	12	24	8	22	4	29	0	0	12	24
d.	2	12	0	0	2	4	0	0	2	14	0	0	2	4
e.	2	12	0	0	2	4	2	6	0	0	0	0	2	4
Spolu	18	100	32	100	50	100	36	100	14	100	0	0	50	100

Tabuľka 26

Odpoveď	Mesto		Dedina		Celkom		Vzdelanie SŠ bez maturity		Vzdelanie SŠ s maturitou		Vzdelanie VŠ		Celkom	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
a.	4	15	6	25	10	20	2	33	6	20	2	14	10	20
b.	14	54	10	42	24	48	0	0	16	53	8	57	24	48
c.	8	31	4	17	12	24	2	33	6	20	4	29	12	24
d.	0	0	2	8	2	4	2	34	0	0	0	0	2	4
e.	0	0	2	8	2	4	0	0	2	7	0	0	2	4

Spolu	26	100	24	100	50	100	6	100	30	100	14	100	50	100
--------------	-----------	------------	-----------	------------	-----------	------------	----------	------------	-----------	------------	-----------	------------	-----------	------------

Ženy viac súhlasili ako nesúhlasili s tým, že nocľah v nocľahárni je bezplatný. Viac respondentov bolo vo vekovej hranici od 20 – 45 rokov s vysokoškolským vzdelaním. Respondenti žijúci v meste s daným tvrdením viac súhlasili ako nesúhlasili.

14. Príčinou bezdomovectva je vo veľkej miere alkohol, drogy a iné omamné látky.

- a) úplne súhlasím
- b) viac súhlasím ako nesúhlasím
- c) viac nesúhlasím ako súhlasím
- d) nesúhlasím
- e) neviem odpovedať

Tabuľka 27

Odpoveď	Muži		Ženy		Celkom		Vek r. 20-45		Vek r. 46-65		Vek r. 66- viac		Celkom	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
a.	8	44	12	38	20	40	12	33	8	57	0	0	20	40
b.	8	44	14	44	22	44	16	45	6	43	0	0	22	44
c.	2	12	6	18	8	16	8	22	0	0	0	0	8	16
d.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
e.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Spolu	18	100	32	100	50	100	36	100	14	100	0	0	50	100

Tabuľka 28

Odpoveď	Mesto		Dedina		Celkom		Vzdelanie SŠ bez maturity		Vzdelanie SŠ s maturitou		Vzdelanie VŠ		Celkom	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
a.	10	39	10	42	20	40	4	67	12	40	4	29	20	40
b.	10	39	12	50	22	44	2	33	10	33	10	71	22	44
c.	6	22	2	8	8	16	0	0	8	27	0	0	8	16
d.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
e.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Spolu	36	100	24	100	50	100	6	100	30	100	14	100	50	100

Muži aj ženy sa zhodli, že príčinami bezdomovectva je alkohol, drogy a iné omamné látky. Viac respondentov sa nachádzalo vo vekovej hranici od 46 – 65 rokov, ako tí vo veku od 20 – 45 rokov. Respondenti žijúci na dedine viac súhlasili ako nesúhlasili, viac respondentov s vysokoškolským vzdelaním viac súhlasilo ako nesúhlasilo s daným tvrdením.

15. Starostlivosť o bezdomovcov na Slovensku považujem za dostatočnú.

- úplne súhlasím
- viac súhlasím ako nesúhlasím
- viac nesúhlasím ako súhlasím
- nesúhlasím
- neviem odpovedať

Tabuľka 29

Odpoveď	Muži		Ženy		Celkom		Vek r. 20-45		Vek r. 46-65		Vek r. 66-viac		Celkom	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
a.	8	44	14	44	22	44	18	50	4	29	0	0	22	44
b.	4	22	6	18	10	20	8	22	2	14	0	0	10	20

c.	0	0	4	13	4	8	2	6	2	14	0	0	4	8
d.	2	12	8	25	10	20	6	16	4	29	0	0	10	20
e.	4	22	0	0	4	8	2	6	2	14	0	0	4	8
Spolu	18	100	32	100	50	100	36	100	14	100	0	0	50	100

Tabuľka 30

Odpoveď	Mesto		Dedina		Celkom		Vzdelanie SŠ bez maturity		Vzdelanie SŠ s maturitou		Vzdelanie VŠ		Celkom	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
a.	14	53	8	33	22	44	2	33	12	40	8	57	22	44
b.	6	23	4	18	10	20	0	0	8	27	2	14	10	20
c.	2	8	2	8	4	8	0	0	4	13	0	0	4	8
d.	2	8	8	33	10	20	2	33	4	13	4	29	10	20
e.	2	8	2	8	4	8	2	34	2	7	0	0	4	8
Spolu	26	100	24	100	50	100	6	100	30	100	14	100	50	100

Rovnaké percento mužov a žien považuje starostlivosť o bezdomovcov za dostatočnú. Z uvedeného vyplýva, že viac respondentov odpovedalo vo vekovej hranici od 20 – 45 rokov. Viac respondentov žijúcich v meste, ako na dedine súhlasí s daným tvrdením. Úplne súhlasilo viac respondentov s nižším vzdelaním ako s vysokoškolským vzdelaním.

6 DISKUSIA

V našej diplomovej práci sme sa venovali v teoretickej časti Skutkom duchovného milosrdenstva v kontexte s tradičným kresťanským učením. Téma bola pre nás veľmi zaujímavá a preto sme sa

rozhodli pre jej spracovanie. Najskôr sme si ju rozdelili na tri kapitoly a potom na podkapitoly. V prvej kapitole sme sa zamerali na milosrdenstvo ako spôsob realizovania lásky. Rozoberali sme čo milosrdenstvo vlasne znamená, že pochádza z latinského slova, čo v preklade znamená srdce. Je zvláštnym darom Božej lásky. V Božom milosrdenstve sa nám ponúka sám Ježiš Kristus, ktorý nás volá k sebe. Skutki Božieho milosrdenstva delíme na telesné a duchovné, preto nás učí Kristus, aby sme sa starali o celého človeka čiže o telo aj o dušu. Máme vedieť pomáhať a usilovať sa pomáhať svojim bližným. Cirkev hlása milosrdenstvo do celého sveta. Usiluje sa o to, aby sme sa naučili milovať Ježiša Krista a neopovrhovali ním. Cirkev na základe toho, že vyznáva milosrdenstvo môže žiť skutočný život. Boh miluje každého jedného rovnakým spôsobom, nerobí rozdiely. Miluje aj hriešnikov, ktorí sa od neho odvrátili. On aj napriek tomu sa k nim obracia a pomáha im, aby svoje činy oľutovali a opäť sa k nemu vrátili. Naučili sa ho znovu milovať. Boh nikoho neodsudzuje, on je ku všetkým milosrdný, dobrotivý a to isté chce aj od nás. Láska je pre každého jedného z nás v živote veľmi dôležitá. Lásku nemôžeme prikázať, musí byť úprimná a dobrovoľná. V jednotlivých podkapitolách sme sa zamerali na lásku. Opisovali sme lásku človeka k človeku, ktorá je pre mnohých neznáma. Nedokážu milovať nikoho okrem seba. Takýto prejav lásky je sebecký. Človek je adresátom lásky, pretože má svoju dôstojnosť. Láska je tá najkrajšia vec, najvyšší cit, ktorý môžeme prejavovať voči tomu druhému. Byť milovaný je to najkrajšie čo nás môže postretnúť v našom živote. Lásku musíme vedieť nielen prijímať, ale aj rozdávať, to nás učí Ježiš Kristus. On nás miloval ako prvý, a prejavil nám lásku. Túto tému sme rozoberali v druhej podkapitole. Miluje nás takých, akí sme. Boh nás volá k sebe a chce, aby sme ho aj my milovali a prejavovali mu lásku, ako to robí aj on. Boli sme stvorení preto, aby sme Boha poznali a milovali ho. On nám prejavil svoju lásku tým, že za naše hriechy zomrel na kríži. To bol najväčší prejav lásky aký nám mohol vyjadriť. Boh nás miluje nekonečnou láskou. Snaží sa nás odvrátiť od všetkého zlého a naviesť na správnu cestu, na cestu dobra. V tretej podkapitole sme sa venovali láske človeka k Bohu. Je vyjadrením toho, aby sme ho aj my milovali tak, ako on miluje nás. Naša láska má byť odpoveďou na jeho lásku. Ak človek nedokáže milovať Boha, nevie milovať ani ľudí vo svojom okolí. V druhej kapitole sme sa venovali skutkom duchovného milosrdenstva v kontexte s tradičným kresťanským učením. Vyznanie lásky sa má prejavovať úctou k Božiemu milosrdenstvu. Poznať skutky duchovného milosrdenstva je dôležité pre každého jedného z nás. Cirkev sa usiluje ľuďom prejavovať milosrdenstvo prostredníctvom ľudu. Milosrdenstvo treba hlásať z pokolenia na pokolenie. Rodičia by nemali zabúdať viesť svoje deti od narodenia ku kresťanskej viere. Krstom sa zbavujeme dedičného hriechu. Cirkev sa musí usilovať o vyznávanie Božieho svedectva. Svet sa môže stať ľudskejším iba vtedy, keď do medziľudských a spoločenských vzťahov vnesieme milosrdnú lásku. Pretože iba prostredníctvom lásky môžeme uskutočňovať milosrdenstvo. V druhej podkapitole sme rozoberali milosrdenstvo a spravodlivosť či sú navzájom prepojené. Spravodlivosť

je vyjadrená tým, že treba dať každému to, čo mu patrí, pričom milosrdenstvo sa dáva človeku iba keď chce. Človek má rešpektovať práva iných. Každý má právo na spravodlivú mzdu, prácu, život, na slobodnú voľbu partnera. Spravodliví sú tí, ktorí konajú spravodlivo. Byť spravodlivým znamená chcieť dobro pre toho druhého. Ľudská spravodlivosť sa prejavuje tým, že treba dať každému to, čo si zaslúži, pričom Božia spravodlivosť sa prejavuje tým, že treba dať každému to čo potrebuje. Spravodlivosť a milosrdenstvo sa navzájom dopĺňajú. Milosrdenstvo nemôžeme nariadiť, musí byť udelené slobodne, pričom spravodlivosť môže byť nariadená. Milosrdenstvo, by sme mali vykonávať. V ďalšej podkapitole sme rozoberali milosrdenstvo pre hriešnikov. Musíme si uvedomiť, že Ježiš aj napriek tomu, že nenávidel hriech, miloval hriešnikov. Neopovrhoval nimi ako to robia mnohí, ktorí v neho neveria. Neustále ním opovrhujú. Myslia si, že Boh neexistuje, neveria v jeho existenciu. Boh aj napriek tomu sa usiluje o to, aby ho začali milovať, našli si cestu k viere. Človek musí Boha prosiť o odpustenie hriechov, ktoré mu odpustí prostredníctvom spovedi. Boh odpúšťa hriechy každému, kto ich úprimne oľutuje. Hriechmi sa odvraciame od Boha. On sa usiluje o to, aby sa hriechy odstránili a nepáchali. Musíme sa naučiť proti zlu bojovať. Za svoje hriechy musíme niesť plnú zodpovednosť. Hriechy páchame pri plnom našom vedomí. V tretej podkapitole sme sa venovali potrebe milosrdenstva, ktorá sa prejavuje predovšetkým láskou k blížnemu. Rodina má pre každého z nás veľký význam. Práve v rodine sa má budovať láska ku kresťanstvu, mal by sa budovať zmysel pre spravodlivosť. Rodina má prijať každého člena takého aký je. Každý sme originál, ktorý nám bol daný od Boha. V tretej kapitole sme rozoberali konkrétne Skutky duchovného milosrdenstva, ktorých je sedem: radiť pochybujúcim, poučovať nevedomých, napomínať hriešnikov, potešovať zarmútených, odpúšťať ubližujúcim, trpezlivo znášať nepríjemných ľudí, modliť sa za živých a mŕtvych. Skutky milosrdenstva sú dobročinnými skutkami. Sú vyjadrením pomoci k blížnemu, ktorý potrebuje našu pomoc. Všetci túžime po dobre pre seba, je iba málo tých, ktorí myslia aj na druhých. Myslíme iba na to ako uspokojiť naše potreby, ktoré sú v mnohých prípadoch nie veľmi dôležité. Mali by sme sa na seba pozerat' Božími očami, tak ako nás vidí Ježiš. Milovať máme blížneho svojho ako seba samého. Láska by mala vychádzať z lásky k Bohu. Pretože on je dobrotivý, láskavý, úprimný a všemohúci. Každý má podať pomocnú ruku svojmu blížnemu, keď to od nás potrebuje. Nevieme kedy tú pomocnú ruku budeme potrebovať my. Máme byť spravodliví a lojálni. Kresťanstvo nás vedie k tomu, aby sme spájali lásku k blížnemu s láskou k Bohu. Láskavosť voči blížnemu nemáme prejavovať z donútenia. Musí to byť vykonané z nášho presvedčenia, že danú vec chcem vykonať. Iba vtedy môžeme povedať, že som niekomu podal pomocnú ruku. Nedá sa oddeliť človeka od Boha. Ak chceme milovať svojho blížneho musíme milovať aj Boha. Tak ako nám Boh odpúšťa naše hriechy, my sa musíme naučiť tiež vedieť odpúšťať svojim blížnym. Priateľskí by sme mali byť ku všetkým ľuďom, nielen k svojim blížnym. Láskavosť treba prejavovať všetkým ak chceme, aby ju

preukazovali aj oni nám. Ako prvému sme sa venovali skutku radiť pochybujúcim. Ak sa na nás obráti pochybujúci človek s prosbou o pomoc sme povinní mu pomôcť. Ľudia, ktorí sa nachádzajú v pochybnosti, hľadajú u nás útechu, niekoho komu sa môžu vyroznávať, vyžalovať sa. Potrebujú poradiť, prosia o pomoc. V prvom rade ich treba upokojiť, zbaviť ich strachu a neistoty. Mnohí pochybujú napríklad o existenci Boha. Vedia, že je tu niekto kto musel stvoriť svet, ale neveria v neho lebo ho nevideli. Väčšinou ide o pochybujúcich, ktorí majú svoj názor, iba sa v ňom chcú utvrdiť. Poučovať nevedomých je tiež jedným zo skutkov milosrdenstva. Je potrebné, aby sa ľudia vzdelávali a učili nevedomých. Mnohí nevedia nič o viere, a ani nechcú svoju nevedomosť riešiť. Hriešnikov je dôležité napomínať. Upozorňovať ich, aby sa podobných hriechov do budúca vyvarovali. Málo je takých, ktorí majú odvahu takýto skutok uskutočniť. Je dôležité si navzájom pomáhať a usilovať sa o to, aby sme sa vyvarovali ťažkých hriechov, pretože hriechmi sa vzd'alujeme od Boha. Potešovať zarmútených patrí tiež ku skutkom milosrdenstva. Každý prežíva starosti aj radosti. Keď nás postretnú starosti, trápi nás, ako danú situáciu vyriešiť čo najlepšie. Vtedy hľadáme človeka, ktorý je ochotný nás vypočuť, vie poradiť ako daný problém čo najlepšie vyriešiť. Musíme sa naučiť vedieť odpúšťať aj ubližujúcim. V mnohých prípadoch je to ťažké, ale zlo plodí iba ďalšie zlo. Trpezlivo znášať nepríjemných ľudí je šiestym skutkom. Trpezlivosť je náročná vec, ktorú sa musíme naučiť znášať. Posledným skutkom je modliť sa za živých a mŕtvych. Modlitba je dôležitá pre každého jedného z nás, pretože v nej sa obraciame s prosbou na Boha. V teoretickej časti sme si rozobrali podrobne Skutki duchovného milosrdenstva. V praktickej časti sa budeme venovať princípom kresťanskej pomoci ľuďom prostredníctvom týchto skutkov. Zmyslom a cieľom prieskumu v našej diplomovej práci bolo popísať a porozumieť tomu ako respondenti vnímajú sociálne vylúčenú skupinu bezdomovcov. Výsledky prieskumu ukázali, že jednoznačná odpoveď na vyššie uvedené tvrdenia neexistuje. Prostredníctvom prieskumu sa nám podarilo získať názory ako vnímajú náhodní respondenti bezdomovcov. Chudoba sa týka každého jedného z nás. Nie je to len prípad bezdomovcov, ktorí stratili strechu nad hlavou. Je takmer realitou každodenného života. Núti nás premýšľať ako sa voči nej brániť. Bezdomovec vníma každý odlišne. Mnoho ľudí, pociťuje voči tejto skupine odpor, nenávisť. Neustále sa stretávame s názormi, že každý za svoj život môže sám, každý je strojcom svojho osudu. Aj týchto ľudí treba medzi seba prijať, tak ako to robil Ježiš Kristus. Neodmietal nikoho, práve naopak, každého volal k sebe. Aj bezdomovci by sa mali utiekať k Bohu a hľadať v ňom oporu. Mali by poznať skutky milosrdenstva, ktoré pre svoj život potrebujú. Mnohí si ani nedokážeme predstaviť, v akej zložitej situácii sa bezdomovci nachádzajú. Skôr by sa mal každý zamyslieť nad ich zložitou situáciou, ako ich hneď odsúdiť. Niektorí sa na ulici ocitli nie vlastným pričinením. Pre bezdomovca musí byť náročné získať si nejaké financie, aby si mohol zabezpečiť stravu či bývanie. Je veľa možností ako im pomôcť. Bezdomovec má problém začleniť sa znovu do spoločnosti, pretože si zvykol na život,

ktorý momentálne žije. Má problém začleniť sa do pracovného pomeru. Máme veľa organizácií, ktoré pomáhajú bezdomovcom. Ponúkajú im prácu prostredníctvom predaja časopisu Nota Bene. Tejto skupine treba pomáhať. V čiastkových cieľoch sme zisťovali, či pohľad respondentov na bezdomovcov závisí od pohlavia, veku alebo vzdelania. Pri tvrdení či sa nachádzajú vo vašom okolí bezdomovci respondenti odpovedali nasledovne. Viac ako polovica žien s tým úplne súhlasila, pričom mužov bolo menej. Najviac respondentov sa nachádzalo vo vekovej hranici od 46 – 65 rokov, ktorí úplne súhlasili. Polovicu tvorili ľudia žijúci v meste, u ktorých sa častejšie v ich blízkosti nachádzajú bezdomovci ako u ľudí žijúcich na dedine s nižším vzdelaním. Na dedine sa vyskytujú veľmi málo a v mnohých prípadoch vôbec. Viac sa táto skupina sústreďuje v meste, kde obývajú staré budovy, železničné či autobusové stanice, parky. Ich situácia nie je vôbec jednoduchá. Prežiť zimu bez strechy nad hlavou je veľmi ťažké. Mnoho z nich toto obdobie neprežije. Čo sa týka pomoci bezdomovcom ukázalo sa, že ženy sú ochotnejšie im pomôcť ako muži. Štvrtina z nich uviedla, že by im pomocnú ruku nepodala. Označovali ich za opilcov, ktorí za svoj život môžu sami. V prieskume sa ukázalo, že by im poskytlo pomoc viac respondentov vo veku od 46 – 65 rokov ako vo veku od 20 – 45 rokov. Pomôcť bezdomovcom môžeme kúpou bezdomoveckého časopisu, príspevkom na charitu, darovaním jedla, oblečením, ktoré je iba liečením vonkajších prejavov tejto „choroby“. Pomôcť sa dá bojkotom alkoholických nápojov, ktoré prinášajú iba nešťastie. Musíme ich prestať nakupovať, konzumovať, darovať, zamedziť tvorbe zisku na tejto droge. Dá sa im pomôcť aj tým, že sa k nim budeme správať ako k seberovným a nebudeme ich odsudzovať. Podľa tvrdenia viacerých by peniaze použili na kúpu alkoholu alebo cigariet. Viac ako polovica respondentov žijúca v meste, by im dokázala pomôcť. Pričom ľudia žijúci na dedine, ktorí by vedeli pomôcť viac nesúhlasili ako súhlasili s poskytnutím pomoci bezdomovcom. Viac ako polovica vysokoškolsky vzdelaných by im nedokázala pomôcť v porovnaní s nižšie vzdelanými, ktorí by im podali pomocnú ruku. Z uvedeného vyplýva, že bezdomovectvo, tak ako chudoba, sa vyznačuje nielen materiálным, ale najmä sociálnym nedostatkom. Pri tvrdení, či poznajú bezdomovca, ktorý je ochotný riešiť svoju nepriaznivú situáciu respondenti odpovedali nasledovne. Polovica žien viac súhlasila ako nesúhlasila s tým, že bezdomovci sú ochotní riešiť svoju nepriaznivú situáciu v porovnaní s mužmi. Podľa nich bezdomovci nemajú záujem vyvinúť akékoľvek úsilie na zmenu svojej ťažkej životnej situácie. Mnohí sú presvedčení, že keď človek chce, existuje východisko z tejto nepriaznivej či krízovej situácie. Viac nesúhlasili ako súhlasili respondenti žijúci v meste ako na dedine, ktorí sa pohybovali vo vekovej hranici od 20 – 45 rokov, s nižším vzdelaním. Existuje na Slovensku veľa organizácií, ktoré poskytujú pomoc bezdomovcom, či už nočľahom, možnosťou osobnej hygieny, poskytnutím čistého oblečenia, aj pri hľadaní zamestnania, poskytnutím materiálnej pomoci formou liekov, spacákov alebo jedlom. V prieskume sa ukázalo, že takmer polovica mužov pozná organizácie, ktoré poskytujú pomoc tejto sociálnej

skupine. S tvrdením úplne súhlasilo viac respondentov vo veku od 20 – 45 rokov. Viac súhlasilo tých, ktorí sú žijúci v meste ako na dedine. Viac ako polovica respondentov nesúhlasila ako súhlasila s nižším vzdelaním. Pretože väčšinou sa tieto organizácie sústreďujú v mestách. Záleží už iba na bezdomovcoch, či tieto služby, ktoré sa im poskytujú využívajú alebo nie. Terénna sociálna práca (streetwork) poskytuje pomoc sociálnym skupinám priamo v teréne. Cieľovými skupinami sú mládež z detských domov, bezdomovci, alkoholici, narkomani, prepustení z výkonu trestu atď. Podľa našich respondentov viac ako trištvrtina žien súhlasí s tým, že terénna sociálna práca sa realizuje pri práci s bezdomovcami, z toho viac ich bolo vo veku od 20 – 45 rokov, ktorí žijú v meste. Podľa respondentov bezdomovectvo sa vyznačuje marginalizáciou. Strata domova, ktorá súvisí so stratou veľkej časti sociálnych väzieb, odsúva bezdomovca na okraj spoločnosti. Bezdomovec prestáva byť súčasťou väčšinového spoločenstva, prestáva sa riadiť jeho pravidlami. Spoločnosť má voči jedincom marginalizovaných skupín určité predsudky, na základe ktorých im pripisuje rôzne negatívne vlastnosti, ktoré narúšajú ich identitu. Trištvrtina vysokoškolsky vzdelaných úplne súhlasí s realizovaním terénnej sociálnej práce s bezdomovcami. Hodnota ľudského života v očiach spoločnosti závisí aj od toho, či je človek bezdomovcom. S daným tvrdením súhlasilo viac mužov ako žien. Viac respondentov úplne súhlasilo vo veku od 20 – 45 rokov. Úplne súhlasili respondenti žijúci v meste aj na dedine s rovnakým percentom. Viac respondentov súhlasilo v nižšom vzdelaní ako s vysokoškolským vzdelaním. Väčšina mužov aj žien vie, kde sa nachádza najbližší azylový dom, viac ich bolo vo veku od 46 – 65 rokov. Samozrejme viac bolo tých, ktorí žijú v meste ako na dedine a s nižším vzdelaním. Mnohí bezdomovci využívajú podporné siete ubytovania a sú vytvorené sociálnym systémom krajiny. Ide o ubytovne, nocľahárne, azylové domy, resocializačné zariadenia. Majú možnosti na ubytovanie a stávajú sa podnájomníkmi jednotlivých inštitúcií. Takýto spôsob väčšinou využívajú jednotlivci, ojedinele väčšie skupiny. Táto ubytovňa sa nestáva ich domovom, plní iba funkciu prístrešia. Pri tvrdení či bezdomovci využívajú tieto azylové domy polovica mužov uviedla, že s tým súhlasí a polovica žien, že viac nesúhlasí ako súhlasí. S daným tvrdením viac súhlasilo respondentov v produktívnejšom veku, žijúcich na dedine. Podľa respondentov sa bezdomovci delia na dve skupiny, tí ktorí využívajú tieto azylové domy a tí, ktorí o ne neprejavujú záujem. Mnohí bezdomovci neprespávajú na ulici, ale snažia sa vytvoriť si náhradný domov. Ide o rôzne spôsoby bývania, ktoré nie sú oficiálne evidované. Najčastejšie ide o opustené domy, pivnice, kanály. Takýmto spôsobom sa snažia vyrovnáť so stratou domova. Takéto obydlia väčšinou neobýva iba jeden človek, ale skupina ľudí, ktorá býva relatívne stabilná a izolovaná od ďalších skupín, ktoré žijú v podobných podmienkach. Tieto skupiny tvoria väčšinou kamaráti alebo páry. Bývanie s takouto skupinou je však založené na princípe silnejšieho. Ak niekto zo skupiny začne ostatným prekážať, musí odísť. Na jeho miesto príde iný bezdomovec, ktorý vyhovuje skupinke viac.

Zloženie skupinky sa dosť často mení. Ani toto nie je vhodné prostredie pre vytváranie sociálnych vzťahov potrebných na vytvorenie domova. Na tvrdenie či bezdomovci žobrujú v prieskume sme zistili, že viac s tým súhlasili ženy ako muži. Viac ich bolo vo veku od 20 – 45 rokov a tí, ktorí žijú v meste. A úplne súhlasili respondenti v nižšom vzdelaní, ktorí tvorili viac ako polovicu. Mnohí sú si vedomí toho, že nie všetci sú rovnakí. Viac ako polovica žien uviedla, že bezdomovci majú šancu sa znovu začleniť do spoločnosti, záleží to iba od nich. V prieskume sa ukázalo, že respondenti vo veku od 20 – 45 rokov viac súhlasili ako nesúhlasili. Táto sociálne vylúčená skupina nemá odvahu sa obrátiť s pomocou na rodinu. Rodina z pohľadu bezdomovca (ale aj každého človeka) predstavuje významnú hodnotu z hľadiska tvorby zázemia a domova, kde sú prítomné aj ďalšie blízke osoby. V mnohých prípadoch sa im ich blízky otáčajú chrbtom a nechcú im pomôcť vyriešiť ich ťažkú a zložitú situáciu, v ktorej sa ocitli. Čo sa týka pracovného uplatnenia, táto skupina je úplne vylúčená. Nikto nemá záujem zamestnať bezdomovca, poskytnúť mu prácu, aby mohol získať finančné prostriedky pre zabezpečenie si domova. Práca pre bezdomovcov predstavuje väčšie pozitíva ako len zabezpečenie si materiálneho bezpečia. Práca u nich rozvíja pozitívne návyky ako je zodpovednosť, dochvilnosť, pracovitosť, a v neposlednom rade je aj zdrojom motivácie. Práca je jednou z možností ako sa začleniť do spoločnosti. Samozrejme, že všetko závisí na samotnom bezdomovcovi a jeho snahe na sebe a svojom živote popracovať. S daným tvrdením viac súhlasili respondenti žijúci na dedine ako v meste a s vysokoškolským vzdelaním. V prieskume sa ukázalo, že muži aj ženy sa zhodli, že bezdomovci majú šancu sa znovu začleniť do spoločnosti, záleží to iba na spoločnosti alebo štáte v ktorom žijú. Viac ako polovicu tvorili respondenti s nižším vzdelaním. Najviac respondentov sa nachádzalo vo vekovej hranici medzi 20 – 45 rokom, a tí ktorí žijú na dedine tvorili viac ako polovicu. Podľa nich má každý možnosť prejaviť sa. Ak by túto snahu preukázali jednoznačne, by si zaslúžili pomoc od štátu a spoločnosti. Mnohí respondenti si podporu a pomoc zo strany štátu a jeho orgánov predstavujú v súvislosti s pomocou v oblasti pracovného uplatnenia v niektorých prípadoch i materiálnom zabezpečení pre bezdomovcov. Štát by mal poskytovať pomoc všetkým sociálne vylúčeným skupinám. Všetko závisí od ich snahy a vôle na sebe a svojom živote popracovať. V prieskume sme sa pýtali, či kresťanské náboženstvo motivuje k väčšej trpezlivosti k sociálne vylúčeným skupinám bezdomovcom. Úplne súhlasili muži aj ženy zhodne s daným tvrdením a boli vo veku od 46 – 65 rokov. Viac respondentov žijúcich na dedine s nižším vzdelaním. Skutky milosrdenstva spočívajú hlavne v pomoci ľuďom v nepriaznivej sociálnej situácii. Almužna chudobným je spomedzi týchto skutkov jedným z hlavných svedectiev bratskej lásky, je to skutok spravodlivosti, ktorý sa páči Bohu. Sme povinní starať sa o našich blížnych a poskytovať im pomoc. Starat' sa o ich telesné, ale aj duševné potreby. Ak cítíme, že sme zlyhali, usilujeme sa to napraviť. Musíme sa naučiť vplývať láskou a milosrdenstvom na svojich blížnych. Nikto nevie, kedy tú pomoc budeme potrebovať práve my. Prostredníctvom

kresťanstva nás Boh motivuje k láske. Cirkev nás učí k väčšej trepezlivosti hlavne u tých, ktorí sa ocitli v nepriaznivej alebo krízovej situácii. V každom trpiacom by sme mali vidieť Ježiša Krista, ktorý prosí o našu pomoc, milosrdenstvo a lásku. Chudobných môžeme vidieť na mnohých miestach, hlavne pri supermarketoch, nemocniciach, stanicach. Veľakrát sa im ľudia vyhýbajú, nevšímajú si ich, nereagujú na ich prosby. My by sme mali byť tými dobrodincami pamätajúc, že naša pomoc pre chudobného nás zmieruje s Bohom. Ako kresťania by sme mali pomáhať chudobným a prijímať ich s radosťou. A k tým, ktorí nemajú síl prísť alebo osloviť nás, podíďme a oslovme ich my. Naša živá láska k blížnemu v núdzi je prejavovaná skutkami milosrdenstva a stáva sa miestom stretnutia človeka so živým Bohom. Neveriacemu srdcu podáva pomoc, odvalu, aby prijalo vieru v živého Boha ako dar. Pri tvrdení, či je podľa nich nocľah v nocľahárni bezplatný ženy via súhlasili ako nesúhlasli. Viac respondentov bolo vo veku od 20 – 45 rokov, žijúcich v meste, s vysokoškolským vzdelaním. Respondenti si neboli istí, či sa za nocľah platí alebo nie. Vraj sa tým, nikdy nezaoberali, respektíve nezaujímalo ich to. Bezdomovci si za nocľah musia platiť. Kompenzuje sa to tým, že v nocľahárni pomáhajú s upratovaním, predajom časopisu Nota Bene. Ani im nikto nedá nič zadarmo, ako si mnohí myslia. Je to správna motivácia, ktorá vedie bezdomovcov k tomu, aby neboli leniví a vedeli oceniť situáciu, keď niekto poskytne pomoc. Muži aj ženy sa zhodli, že príčinou bezdomovectva je vo veľkej miere alkohol, drogy a iné omamné látky. Najviac respondentov bolo vo vekovej hranici medzi 46 – 65 rokov. Sú o tom viac presvedčení respondenti žijúci na dedine so stredoškolským vzdelaním. Muži aj ženy sa zhodli na tom, že starostlivosť o bezdomovcov na Slovenku považujú za dostatočnú. Z uvedeného vyplýva, že najviac respondentov odpovedajúcich na túto otázku bolo vo veku od 20 – 45 rokov. Viac ako polovica z nich žije v meste. Viac respondentov vysokoškolsky vzdelaných úplne súhlasilo s daným tvrdením. U človeka, ktorý je dlhšiu dobu bez domova, na ulici, je psychika narušená. Existujú samozrejme aj ľudia, ktorým takýto spôsob života vyhovuje. Je dôležité preskúmať ich psychickú rovnováhu a podporiť ich. Mali by sme takýchto ľudí ešte v začiatočnom štádiu začať stavať na vlastné nohy, čo je v mnohých prípadoch neľahké. Veľa bezdomovcov si myslí, že spravodlivosť neexistuje. Niektorí nedostávajú ani minimálnu dávku sociálnej podpory väčšinou preto, lebo nespolupracovali s úradmi. Na Slovensku existuje veľa organizácií, ktoré poskytujú pomoc týmto sociálne vylúčeným skupinám. Cesta späť do spoločnosti u takejto skupiny ľudí je veľmi náročná, pričom väčšia časť z nich za svoju situáciu v mnohých prípadoch skutočne nemôže. Ako prínos práce by sme mohli považovať zistenie, že vzťah verejnosti k sociálne vylúčenej skupine bezdomovcov nie je úplne negatívny. Výsledky výskumu ukázali, že obraz verejnosti nemusí byť vo všetkých prípadoch len záporný, postoje respondentov sa nepohybujú iba v rovine negatívnych hodnotení, a spoločnosť nepovažuje bezdomovcov jednoznačne za neprispôsobivú skupinu. Každý má svoj názor, ktorý má právo vyjadriť.

ZÁVER

V našej diplomovej práci sme sa v teoretickej časti venovali Skutkom duchovného milosrdenstva v kontexte s tradičným kresťanským učením. Božie milosrdenstvo je dôležité poznať pre každého jedného z nás. Prostredníctvom Cirkvi sa nám Ježiš Kristus pripomína, aby sme na jeho lásku nezabúdali. Láska k Bohu má byť úprimná. Je dôležité, aby sa skutky zhodovali s tým, čo človek hovorí. Existuje na zemi iba jeden Boh, ktorý je stvoriteľom neba a zeme. Každý človek bol stvorený na Boží obraz a má milovať Boha. Láska prevyšuje ľudské idey. Úprimná vnútorná láska sa má prejavovať skutkami. Láska nie je iba pocit, ako si to mnohí myslia. Pocity prichádzajú a odchádzajú, nevyjadrujú úplnosť lásky. V empirickej časti sme sa venovali princípom kresťanskej pomoci núdznym, prostredníctvom skutkov duchovného milosrdenstva. Tieto princípy sú aktuálne aj v súčasnosti pri riešení problematiky bezdomovectva. V prieskume bolo našim cieľom zistiť ako vnímajú náhodní respondenti túto sociálne vylúčenú skupinu bezdomovcov. Z prieskumu sme zistili, že pohľad respondentov na bezdomovcov závisí od pohlavia, veku, ale aj vzdelania. V niektorých prípadoch sa ich názory zhodovali. Podľa nás pomoc vyškoleného sociálneho pracovníka by tu zohrala významnú úlohu. Prostredníctvom nich majú bezdomovci väčšiu šancu sa znovu začleniť do spoločnosti. O túto skupinu sa starajú rôzne neziskové organizácie, charity, ktoré im poskytujú pomoc, ale samozrejme po dodržiavaní určitých pravidiel, s ktorými sú bezdomovci po návšteve oboznámení. Aj bezdomovci sú iba ľudia, ktorí sa od nás líšia hlavne tým, že nemajú vlastný domov. Terénna sociálna práca sa tiež realizuje pri práci s bezdomovcami. Boli sme prekvapení, že viac ako polovica respondentov sa s týmto pojmom stretla a súhlasila. V mnohých prípadoch im táto terénna sociálna práca môže pomôcť natoľko, že si začnú svoju situáciu uvedomovať a postupom času aj riešiť. Problém bezdomovectva je vážny a mal by sa viac riešiť, pretože bezdomovcov čoraz viac pribúda. Viacerí odborníci, by sa mali zaangažovať do riešenia tohto problému, akým bezdomovectvo bezpochyby je, a aby sa problém bezdomovectva dotýkal čoraz menšej skupiny ľudí.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ZDROJOV

BENEDIKT XVI. 2006. *Deus caritas est*. Trnava : Spolok svätého Vojtecha, 2006. 63 s. ISBN 80-7162-594-9.

BENEDIKT XVI. 2009. *Caritas in veritate*. Trnava : Spolok svätého Vojtecha, 2009. 118 s. ISBN 978-80-7162-786-9.

BIANCO, E. 2009. *Čokoľvek ste neurobili...O skutkoch milosrdenstva*. Bratislava : Don Bosco, 2009. 77 s. ISBN 978-80-8074-091-7.

CABAN, T., JALOVECKÝ, J., PÖSTÉNYI, J., SAHULČÍK, V., SPESZ, A., ŠIMALČÍK, J., ŠKRÁBIK, A. 1935. *Kristus náš vodca z nešťastia a biedy*. Trnava : Spolok svätého Vojtecha, 1935. 137 s.

DANCAK, F. 1999. *Slúžiť a pomáhať*. Prešov : Náboženské vydavateľstvo Petra, 1999. 111 s. ISBN 80-968240-2-3.

Denník sestry Márie Faustíny Kowalskej z kongregácie Matky Božej Milosrdenstva. 1996. *Milosrdenstvo Božie*. Košice : Vydalo Slovo, 1996. 127 s. ISBN 80-85291-30-4. 127.

GÜNTOR, A. 1990. *Morálna teológia II/a*. Rím : Slovenský ústav Svätého Cyrila a Metoda, 1990. 311 s.

GÜNTOR, A. 1996. *Morálna teológia III/a*. Trnava : Spolok svätého Vojtecha, 1996. 340 s. ISBN 80-7162-169-2.

HANUS, L. 2007. *Princípy kresťanskej morálky*. Bratislava : Lúč, 2007. 316 s. ISBN 978-80-7114-642-1.

HIRJAK, Š. 2003. *Skutky milosrdenstva*. Trnava : Vydavateľstvo Dobrá kniha, 2003. 30 s. ISBN 80-7141-436-0.

JÁN PAVOL II. 1995. *Evangelium vitae*. Trnava : Spolok svätého Vojtecha, 1995. 195 s. ISBN 80-7162-097-1.

JÁN PAVOL II. 1993. *Dives in misericordia*. Trnava : Spolok svätého Vojtecha, 1993. 82 s. ISBN 80-7162-020-3.

JÁN PAVOL II. 2001. *Novo millennio ineunte*. Trnava : Spolok svätého Vojtecha, 2001. 86 s. ISBN 80-7162-345-8.

KATECHIZMUS KATOLÍCKEJ CIRKVI. 2002. Trnava : Spolok svätého Vojtecha, 2002. 918 s. ISBN 80-7162-370-9.

PÁPEŽSKÁ RADA PRE SPRAVODLIVOSŤ A POKOJ. 2008. Trnava : Spolok svätého Vojtecha, 2008. 549 s. ISBN 978-80-7162-725-8.

SCHÖNBORN, CH. 2010. *Nalezli jsme milosrdenství*. Praha : Karmelitánské nakladatelství v Kostelním Vydří, 2010. 147 s. ISBN 978-80-7195-444-6.

SCHMAUS, M. 1993. *Život milosti a milostiplná*. Bratislava : Dekanát Rímskokatolíckej bohosloveckej fakulty Univerzity Komenského, 1993. 263 s.

STANČEK, L. 2005. *Čnosti*. Spišské Podhradie : Nadácia Kňazského seminára biskupa Jána Vojtaššáka Spišská Kapitula, 2005. 203 s. ISBN 80-89170-16-1.

SVÄTÉ PÍSMO. 2007. Trnava : Spolok svätého Vojtecha, 2007. 1612 s. ISBN 978-80-7162-683-1.

TONDRA, F. 1994. *Morálna teológia I*. Spišské Podhradie : Kňazský seminár biskupa Jána Vojašáka, 1994. 300 s. ISBN: 80-7142-023-9.

UHÁL, M. a kol. 2008. *Teológia a sociálne otázky*. Brno : Cesta, 2008. 259 s. ISBN 978-80-7295-109-3.

WITKO, A. 2006. *Úcta k Božiemu milosrdenstvu*. Trnava : Dobrá kniha, 2006. 149 s. ISBN 80-7141-528-6.

WOJTYLA, K. 2003. *Láska a zodpovednosť*. Bratislava : Metodicko-pedagogické centrum, 2003. 224 s. ISBN 80-8052-170-0.

ZONTÁK, V. 2001. *Súčasný formy chudoby a nové spôsoby kresťanskej pomoci*. Bratislava : Vydavateľstvo Oto Nemeht, 2001. 94 s. ISBN 80-88949-21-1.

ZVĚŘINA, J. 1992. *Teologie agapé*. Praha : Scriptum, 1992. 424 s. ISBN 80-85528-19-3.

Príloha A Dotazník

Dotazník

Vážená kolegyňa, vážený kolega,

volám sa Anna Gregušová, som študentkou 2. stupňa vysokoškolského štúdia v odbore Sociálne služby a poradenstvo na Ústave romologických štúdií na Fakulte sociálnych vied a zdravotníctva Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre

Dovoľujem si Vás požiadať o vyplnenie dotazníka, ktorého cieľom je zistiť ako respondenti vnímajú sociálne vylúčenú skupiny bezdomovcov. Dotazník je anonymný. Bude použitý na vypracovanie mojej diplomovej práce na tému: Skutki duchovného milosrdenstva v kontexte s tradičným kresťanským učením.

Pri jednotlivých položkách, prosím, zvýraznite odpoveď, ktorá najviac vystihuje Vaše stanovisko. Ďakujem Vám za spoluprácu.

1	2	3	4	5
úplne súhlasím	viac súhlasím	Viac nesúhlasím	nesúhlasí	Neviem

	ako nesúhlasím	ako súhlasím	m	odpovedať

č. .	Položka	1	2	3	4	5
1	V blízkosti môjho bydliska sa nachádzajú bezdomovci.	1	2	3	4	5
2	Dokázal/a by som nejakou formou pomôcť tejto skupine sociálne vylúčených.	1	2	3	4	5
3	Poznám bezdomovca/bezdomovcov, ktorí sú ochotní svoju nepriaznivú sociálnu situáciu riešiť.	1	2	3	4	5
4	Poznáte organizáciu, ktorá poskytuje pomoc bezdomovcom.	1	2	3	4	5
5	Terénna sociálna práca sa realizuje pri práci s bezdomovcami.	1	2	3	4	5
6	Hodnota ľudského života v očiach spoločnosti závisí aj od toho, či je človek bezdomovcom.	1	2	3	4	5
7	Viem, kde je najbližší azylový dom (noclaháreň) pre ľudí bez domova.	1	2	3	4	5

1	2	3	4	5
úplne súhlasím	viac súhlasím ako nesúhlasím	Viac nesúhlasím ako súhlasím	nesúhlasím	Neviem odpovedať

č. .	Položka	1	2	3	4	5
1	Bezdomovci väčšinou využívajú azylové domy (noclahárne).	1	2	3	4	5
2	Väčšina bezdomovcov žobre.	1	2	3	4	5

3	Bezdomovci majú šancu sa znovu začleniť do spoločnosti, záleží to iba od nich.	1	2	3	4	5
4	Bezdomovci majú šancu sa znovu začleniť do spoločnosti, záleží to iba na spoločnosti či štáte v ktorom žijú.	1	2	3	4	5
5	Kresťanské náboženstvo motivuje k väčšej trpezlivosti k sociálne vylúčením skupinám (bezdomovcom).	1	2	3	4	5
6	Je nocľah v nocľahárni bezplatný.	1	2	3	4	5
7	Príčinou bezdomovectva je vo veľkej miere alkohol, drogy a iné omamné látky.	1	2	3	4	5
8	Starostlivosť o bezdomovcov na Slovensku považujem za dostatočnú.	1	2	3	4	5

Na záver, prosím Vás, zakrúžkujte nasledujúce údaje:

Vaše pohlavie

a. muž

b. žena

Vaše vzdelanie

a. základná škola

b. stredoškolské bez maturity

c. stredoškolské s maturitou

d. vysokoškolské

Váš vek

a. 20 - 45

b. 46 – 65

c. 66 - viac

Vaše bydlisko

a. mesto

b. dedina